

"KYLLÄ MUN MIELESTÄ KANNATTAÄ KYSYÄ ENSIN"
Oppitunti seksuaalisuuden teemoista Hattulan rippikoulussa

Saija Jyräkoski,
Iina-Emilia Koskinen ja
Janika Pekonen
Opinnäytetyö, syksy 2017
Diakonia ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Diakonisen hoitotyön suuntautumis-
vaihtoehto
Sairaanhoitaja (AMK) – diakonian
virkakelpoisuus
Hoitotyön koulutusohjelma
Sairaanhoitaja (AMK)

TIIVISTELMÄ

Jyräkoski, Saija; Koskinen, Iina-Emilia & Pekonen, Janika. "Kyllä mun mielestä kannattaa kysyä ensin" – oppitunti seksuaalisuuden teemoista Hattulan rippikoulussa. Diak, syksy 2017, 73 s, 8 liitettä. Diakonia ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma, diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto. Sairaanhoidtaja (AMK) + diakonian virkakelpoisuus. Hoitotyön koulutusohjelma, Sairaanhoidtaja (AMK)

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Hattulan seurakunnan kanssa. Yhdelle seurakunnan rippikouluryhmälle järjestettiin oppitunti liittyen seksuaalisuuden eri teemoihin, jotka ovat nuorille tällä hetkellä ajankohtaisia. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää rippikoulussa annettavaa seksuaaliopetusta ryhmätyöskentelyn avulla. Oppitunnin yhtenä tavoitteena oli kehittää nuorten tietoisuutta seksiin liittyvästä vastuusta ja itsen sekä toisen kunnioittamisesta sekä ihmisten tasa-arvoisuudesta. Tavoitteena oli myös lisätä nuorten turvataitoja netissä ja sosiaalisessa mediassa koskien seksuaalisuutta.

Teoreettisina lähtökohtina olivat terveyden edistäminen ja nuorten seksuaalisuus. Seksuaalisuuteen liittyvissä teemoissa keskityttiin suostumukseen, seksuaalisiin suuntautumisiin sekä nettiin ja seksiin. Teoriatiedot on kerätty 2000-luvulla julkaistuista kirjallisista ja internetlähteistä sekä 2010-luvulla tehdyistä tutkimuksista.

Aiheiden pohjalta rakentui oppitunti, joka pidettiin heinäkuussa 2017 Hattulan seurakunnan rippileirillä. Oppitunnilla korostui nuorten ajattelutavan kehittäminen toiminnallisten tehtävien ja vuorovaikutuksen pohjalta. Nuoret kokivat oppitunnin hyödylliseksi ja he oppivat uusia asioita ihmisarvoista, seksuaalisiin suuntautumisiin liittyvistä määritelmistä sekä oikeusvastuustaan.

Oppitunti osoitti nuorten tietävän paljon erilaisista turvataidoista sekä vastuusta. Ohjausta nuoret tarvitsevat omista seksuaalioikeuksistaan sekä seksuaalisuuteen liittyvistä lakipykälästä. Nuorten kokemaa tiedontarvetta tulisi jatkuvasti tutkia, sillä internetin mahdollistama tiedonhankinta muokkaa nuorten tarpeita.

Asiasanat: seksuaalisuus, seksuaalikasvatus, nuoret, rippikoulu, toiminnallinen opinnäytetyö

ABSTRACT

Jyräkoski, Saija; Koskinen, Iina-Emilia and Pekonen, Janika. "Yes I think you should ask first" – a lesson on the themes of sexuality in Hattula's confirmation school. 73 p., 8 appendices. Language: Finnish. Autumn 2017. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Nursing, Option in Diaconal Nursing and Nursing. Degree: Nurse.

This thesis is functional by nature and was created in cooperation with the Hattula parish. The aim of this study was to advance the youths' perception on tolerance, responsibility and safety skills regarding sex and sexuality. The purpose of the lesson was to develop the students' independent thinking through the means of functional assignments. The theoretical baseline of the thesis was health development and adolescent sexuality concentrated on consent, sexual orientation and sexuality online. The theoretical basis for the thesis was gathered from different published literary and internet sources from the 2000s and studies completed after 2010.

For this study was organized a lesson concentrated on themes surrounding sexual health education in confirmation school. A lesson based on the themes was held in the confirmation camp of the Hattula parish in June 2017. The students learnt matters regarding human worth, sexual health definitions and their own legal obligations.

As the results of the study showed, the adolescents knew of safety skills and responsibility regarding sexual health. The youth need more direction on their own rights regarding consent. The new opportunities for information gathering change the informational needs of adolescents. This is why constant familiarization and research are needed on the sexual health knowledge that our youth hold.

Key words: sexuality, sexual education, adolescence, confirmation school, practice-based thesis

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET	7
3 NUORTEN SEKSUAALITERVEYS.....	9
3.1 Seksuaalisuuden kehitys murrosiässä	9
3.2 Nuorten seksuaaliterveyden edistäminen.....	10
3.3 Nuorten seksuaaliterveyden edistäminen rippikoulussa	13
4 OPPITUNTIA POHJUSTAVA TEORIATieto.....	16
4.1 Suostumus	16
4.2 Seksuaaliset suuntautumiset.....	17
4.3 Sukupuolisuus ja itsemäärittely	18
4.4 Netti ja seksi	19
4.5 Sexting	20
4.6 Seksuaalinen häirintä internetissä	21
4.7 Porno.....	22
5 OPPITUNNIN TOTEUTTAMINEN HATTULAN KESÄRIPPIKOULUSSA	24
5.1 Hattulan seurakunnan esittely	24
5.2 Oppitunnin suunnittelu.....	25
5.3 Toteutus	30
5.4 Oppitunnin arviointi.....	34
6 POHDINTA	39
6.1 Eettisyys	40
6.2 Kehittämisideat.....	41
LÄHTEET.....	43
LIITE 1: LUPALAPPU	50
LIITE 2: PALAUTELOMAKE	51
LIITE 3: SANASELITYS SANAT	52

LIITE 4: PREZIT-ESITYS SUOSTUMUKSESTA	54
LIITE 5: ETUOIKEUSASKELEET-HARJOITE	56
LIITE 7: NETTI JA SEKSI, TEHTÄVÄ 2	71
LIITE 8: NETTI JA SEKSI, TEHTÄVÄ 3.....	73

1 JOHDANTO

Seksi on paljon muutakin kuin pelkkä ”sisään, ulos ja ravistus”. Seksi ja seksuaalisuus ovat luonnollinen osa ihmisen elämää ja niillä on vaikutusta psyykkiseen, sosiaaliseen, fyysiseen terveyteen (Brusila i.a.). Seksuaalisuuteen liittyvän monimuotoisuuden vuoksi siitä on tärkeä puhua nuorten kanssa, jotta he ymmärtäisivät seksiin liittyvän vastuun ja toisen kunnioittamisen.

Seksi ja siitä puhuminen ovat nuorille arka, mutta mielenkiintoinen aihe. Peruskoulussa seksiä ja seksuaalisuutta käydään vaihtelevasti läpi. Koulun seksuaalikasvatuksessa terveyttä tukevan kasvun ja kehityksen tavoitteiden painopisteet ovat seksuaalisessa kehityksessä, terveyttä tukevissa ja haittaavissa teki-
jöissä sekä sairauksien ehkäisyssä. Perehtyminen seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin sekä seksuaaliseen monimuotoisuuteen on myös merkitty opetussuunnitelmassa. (Opetushallitus 2014, 461 – 462.)

Seksuaaliterveys on laaja aihe, eikä opettajien aika ja tietotaito aina riitä käymään oppitunneilla läpi nuorille ajankohtaisia asioita. Mielestämme seksuaaliopetusta annetaan koulun opetussuunnitelman mukaisesti hyvin vähän siihen nähden, kuinka merkityksellinen asia seksuaalisuus on useimmille ihmisille. Opetussuunnitelmassa määrättyistä aiheista oppitunneilla keskustellaan monesti vain biologiaan ja lisääntymisterveyteen kuuluvista aihealueista. Käsittelemme opinnäytetyössämme niitä aiheita, jotka perusopetuksessa saattavat jäädä vähemmälle käsittelylle ja jotka tukevat nuoren turvallista kasvua.

Seksuaaliopetukselle on myös varattu oma osio rippikoulujen opetussuunnitelmassa. Opetus sisältää Jumalan rakkauden, ihmissuhteiden muodostamisen ja minuuden hyväksymisen teemoja ja itse seksuaalikasvatus voi jäädä vähemmälle. (Piispainkokous 2001, 21 – 24.) Työn päätavoitteena oli kehittää nuorten tietoisuutta seksiin liittyvästä vastuusta ja itsen sekä toisen kunnioittamisesta sekä ihmisten tasa-arvoisuudesta. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Hattulan seurakunnan kanssa. Pidimme oppitunnin seksuaalisuudesta seurakunnan järjestämällä rippileirillä kesällä 2017.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

Ryhmätyöskentely on tärkeä oppimismuoto nuorille, sillä nuoret hakeutuvat luonnollisesti ryhmiin sekä vapaa-ajalla että koulussa. Hyvin toimivan ryhmän sisällä yksilöt innostavat toisiaan oppimaan ja opettavat toisiaan. Ryhmässä toimiminen on myös taito, jota nuoret tulevat tarvitsemaan myöhemmin esimerkiksi työelämässään, joten sen harjoittelu turvallisessa ympäristössä on hyödyllistä. (Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry 2015, 6 –8.) Opinnäytetyön kokonaisvaltaisempina tavoitteina oli kehittää rippikoulussa annettavaa seksuaaliopetusta ryhmätyöskentelyn avulla.

Tavoitteenamme oli lisätä omaa tietämystämme nuorten seksuaalisuuden kehityksestä. Tähän liittyen tavoitteenamme oli myös monipuolisen, neutraalin ja tutkimukseen pohjaavan tiedonhaun kehittäminen. Seksuaalisuus on aihealue, joka jakaa paljon mielipiteitä, ja puolueettoman tiedon hakeminen on joskus haastavaa. Tulevina terveydenhuoltoalan ammattilaisina tavoitteenamme oli myös kehittää taitoamme ottaa potilaiden kanssa puheeksi haastavia asioita, esimerkiksi seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Nuorten potilaiden kanssa haastavista asioista puhuminen on erilaista kuin lapsi- tai aikuispotilaiden kanssa. Kun kehitymme tietyn kohderyhmän kanssa haastavien asioiden puheeksi otossa, meillä on myös paremmat valmiudet kohdata erilaisia kohderyhmiä ja aloittaa heidän kanssa työskentely haastavien puheeksi ottamisessa.

Asetimme oppitunnille tavoitteet sekä nuorten oppimisen, että ryhmän ohjaamisen kannalta. Oppitunnin yhtenä tärkeimmistä tavoitteista oli kehittää nuorten tietoisuutta seksiin liittyvästä vastuusta, itsen sekä toisen kunnioittamisesta ja ihmisten tasa-arvoisuudesta. Tavoitteena oli myös lisätä nuorten turvataitoja netissä ja sosiaalisessa mediassa koskien seksuaalisuutta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017).

Tavoitteena oli myös opettaa nuorille valitsemistamme aiheista tavalla, joka aktivoi nuorten omaa ajattelua. Aktivoimisella ja toiminnallisuudella on helppo tehdä asioista konkreettisia. Toiminnallisuuden on todettu olevan tehokas tapa op-

pia, sillä siinä yhdistyy tieto ja omat kokemukset (Määttä 2015, 25). Tällaisina työtapoina käytimme esimerkiksi ryhmätyöskentelyä ja tehtäviä. Tavoitteenamme oli oppitunnilla saada mahdollisimman paljon nuorten oma ääni ja mielipiteet kuuluviin siten, että me ohjaajina toimimme lähinnä keskustelun ja harjoitteiden ohjaajina, mutta nuoret hoitaisivat puhumisen.

Turvallinen ja innostava oppimisympäristö tukee oppimista ja toimivaa vuorovaikutusta. Tunnin ilmapiirin luominen turvalliseksi, kunnioittavaksi ja kiireettömäksi edesauttaa tuomaan oppimisesta iloa ja ennen kaikkea uteliaisuutta (Opetushallitus 2012, 22; Opetushallitus 2014, 30). Tästä syystä tavoitteenamme oli luoda ilmapiiri, jossa nuoret pystyivät turvallisesti kysymään itseään askarruttavia kysymyksiä sekä tuntemaan itsensä hyväksytyiksi juuri sellaisina kuin he itse ovat. Samalla tavoittelimme omaa ammatillista kasvua pyrkimällä edistämään haastavan kohderyhmän seksuaaliterveyttä.

3 NUORTEN SEKSUAALITERVEYS

Seksuaalisuus voidaan määritellä usealla eri tavalla. Maailman terveysjärjestö (WHO) määrittelee seksuaalisuuden olevan keskeinen osa ihmisen elämän jokaisessa vaiheessa. Seksuaalisuus käsittää sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuoliroolit, seksuaalisen suuntautumisen, erotiikan, mielihyvän, seksuaaliset suhteet ja lisääntymisen. Seksuaalisuus ilmenee usein esimerkiksi ajatusten, halujen, uskomuksien, asenteiden, käyttäytymisen sekä seksuaalisuuden harjoittamisen pohjalta. Seksuaalisuuteen voi vaikuttaa myös esimerkiksi biologiset, poliittiset, eettiset ja uskonnolliset asiat. (Väestöliitto i.a.)

Seksuaaliterveydellä tarkoitetaan yksilön kokemaa seksuaalisuuteen liittyvää fyysistä, emotionaalista, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Hyvään seksuaaliterveyteen liittyvät positiivinen ja kunnioittava asenne seksuaalisuutta kohtaan ja erilaiset sairaudet eivät välttämättä laske seksuaaliterveyden tasoa. Hyvässä seksuaalisessa suhteessa kaikki osapuolet ovat vapaaehtoisesti mukana ja kaikkien seksuaalioikeuksia kunnioitetaan. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017a.)

3.1 Seksuaalisuuden kehitys murrosiässä

Varsinainen murrosikä voidaan jakaa kolmeen eri alueeseen: varhaismurrosikä (11 – 14-vuotias), varsinainen murrosikä (15 – 18-vuotias) ja myöhäismurrosikä (19 – 22-vuotias). Esimurrosiäksi luokitellaan aika ennen varhaismurrosikää, jolloin kysymykset omasta seksuaalisuudesta ja kehosta nousevat pintaan. Murrosiässä nuori alkaa irtautua vanhemmistaan. Seksuaalinen identiteetti alkaa muotoutua osaksi nuoren kehittyvää aikuismaista identiteettiä. Tunne-elämä muuttuu siten, että lapsuudessa vanhemmilta saatu rakkaus ja tunnetyydytys koetaan liian läheisiksi ja nuori pyrkii etäämmälle vanhemmistaan. Tunnetyydytystä nuori lähtee hakemaan kaverisuhteista sekä kokeilevista parisuhteista. (Gergov 2016, 234.)

Seksuaalinen kypsyminen alkaa jo varhaislapsuudessa. Ominaisuudet, kuten itsetunto ja itsensä arvostaminen, sekä turvallisuuden ja läheisyyden tunteet kehittyvät varhaislapsuudessa. Myös mielihyvän kokeminen opitaan varhaislapsuudessa. Lapselle on ikätason mukaan hyvä opettaa toisten ihmisten rajoista liittyen seksuaalisuuteen, erilaisista parisuhteista sekä sukupuoleen ja sukupuoliin liittyvistä sosiaalisista normeista. (Nurmi 2004, 80; Ryttyläinen-Korhonen & Ala-Luhtala 2016.) Varhaisnuoruusiässä keho kokee fyysisiä ja hormonaalisia muutoksia. Kehittyvä keho on kömpelö ja tuottaa nuorelle usein epävarmuutta omasta itsestä. Itseä verrataan muihin ja normaaliuden kokeminen on nuorelle tärkeää. Seksuaalinen kiihottuminen ei ole kontrolloitavissa ja se aiheuttaa häpeää ja noloistumisia – etenkin pojilla. (Gergov 2016, 234.) Varsinaisen murrosiän alkaessa nuori on yleensä jo ehtinyt totuttelemaan muuttuvaan kehonkuvaansa. Irrottautuminen vanhemmista on edelleen käynnissä ja nuori haluaisi etuutensa sekä lapsuudesta että aikuisuudesta. Nuori ei kuitenkaan vielä tässä kohtaa ole valmis kantamaan aikuisen vastuuta. Seksuaalista identiteettiään nuori kehittää mielikuvien, itsetyydytyksen ja kokeilujen avulla. Kaverien merkitys seksuaalisuuden kehitymisessä on suuri. (Nurmi 2004; 81, 82.) Pelkoa omasta seksuaalisesta poikkeamisestaan kokee noin kolmasosa nuorista. Tämän vuoksi erilaisista seksuaalisista mielikuvista ja haluista on tärkeä keskustella nuoren kanssa avoimesti. Normaaliuden halu on nuorella niin vahva, että hyvin tavalliset mieltymykset esim. samaa sukupuolta olevaan henkilöön tuntuvat vääriltä. (Gergov 2016, 234.)

Lapsuudessa ja murrosiässä koetut muutokset ja kokemukset muotoutuvat kokonaisuudeksi myöhäismurrosiässä. Murrosikään kuuluva itsekeskeisyys vähenee ja empatiakyky lisääntyy. Seurustelusuhteet vakiintuvat ja nuori pystyy muodostamaan tiiviimpiä ja syvempiä tunnesiteitä. Rakkaussuhteet perustuvat molemminpuoliseen kunnioitukseen, antamiseen ja ottamiseen, huolenpitoon, välittämiseen ja vastuuseen. (Nurmi 2004, 82.)

3.2 Nuorten seksuaaliterveyden edistäminen

Terveyden edistäminen on monimuotoista ja sen määrittely riippuu siitä, mihin ammattikuntaan kuuluva henkilö määrittelyn tekee ja miltä kannalta terveyden edistämistä katsotaan (Savola & Koskinen-Ollonqvist 2005, 24). Suomessa terveydenhuoltolaki 2010/1326 määrittelee terveyden edistämisen olevan yksilöön, väestöön, yhteisöön ja elinympäristöön kohdistuvaa toimintaa. Sen tavoitteena on ylläpitää ja parantaa terveyttä ja toiminta- ja työkykyä sekä ehkäistä sairauksia, tapaturmia ja muita terveysongelmia. Tavoitteena on myös vähentää eri väestöryhmien välisiä terveyseroja. (Terveydenhuoltolaki 2010/1326, § 3.) Terveyden edistämisen päätavoitteena on yksilön terveys ja siitä huolehtiminen. Terveysteen vaikuttavat sekä ihmisen psyykkinen, sosiaalinen ja fyysinen hyvinvointi, työolosuhteet, elinympäristö että yhteiskunnan päätökset. Terveys on tärkeää sekä yhteisölle, että yhteiskunnalle. Tämän vuoksi terveyden edistämisen toimet hyödyttävät yksilöllisiä ja yhteiskunnallisia tarpeita. (Pietilä, Länsimies-Antikainen, Vähäkangas & Pirttilä 2010, 16 – 17, 22 – 23.)

Yksi monista tavoista määritellä terveyden edistäminen on toiminnan ja erilaisten toimintamallien pohjalta. Tämän mallin mukaan terveyden edistämisen tarkoituksena on antaa yksilölle lisää vastuuta ja kontrollia omasta terveydestään. Terveyttä edistävät toiminnot on suunniteltu helpottamaan ja tukemaan terveellisiä elämäntapoja. Toimintojen avulla saadaan luotua terveyttä. Terveyden edistämisen kulmakivenä tässä mallissa on omavoimaisuuden parantaminen terveystieteiden, terveyden suojelun ja sairauksien ehkäisyn pohjalta. Näitä käsitteitä yhdistelemällä terveyden edistämisestä tulee monipuolinen kokonaisuus. (Savola & Koskinen-Ollonqvist 2005; 24, 28, 31.)

Seksuaaliterveyttä tukee se, että ihminen hyväksyy oman seksuaalisuutensa ja tuntee itsensä onnelliseksi. Turvalliset seksuaaliset kokemukset ja seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvät oikeudet lisäävät seksuaaliterveyttä. (Senso 2013.) Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan nuorilla on oikeus seksuaaliterveyttä edistävään tietoon: kuten seksuaalioikeudet, seksuaaliterveyttä edistävät terveyspalvelut ja seksuaalisuuteen liittyvät teemat (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014). Seksuaaliterveyden edistämistä määrittelevät ja säättävät sosiaali- ja terveysministeriö sekä terveydenhuolto- ja tartuntatautilaki. Seksuaaliterveyden edistämiseen kuuluvat muun muassa seksuaalisuuden ja sukupuolen mo-

ninaisuuden hyväksyminen, seksuaalisen väkivallan ehkäisy ja seksuaalisuutta ja parisuhdetta koskeva neuvonta. Edelliseen hallitusohjelmaan on myös selkeästi merkitty kohta nuorten seksuaaliterveyden edistämisestä. (Sosiaali- ja terveysministeriö i.a.) Tässä opinnäytetyössä käsittelemme nuorten kanssa sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuutta sekä seksuaalisen väkivallan ehkäisyä ja siihen liittyviä turvataitoja.

Seksuaaliterveyden edistämiseen osallistuvat koulut, perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido sekä erilaiset kolmannen sektorin tahot kuten seurakunta ja eri järjestöt. Hallinnollisella tasolla seksuaaliterveyden edistämiseen osallistuvat terveyden- ja hyvinvoinnin laitos, sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, opetushallitus sekä työterveyslaitos. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016, 214.) Nuorten seksuaaliterveyspalvelujen tulisi olla helposti saatavilla. Nuorten seksuaaliterveyttä tukeessa nuoren kokema seksuaalisuus ja seksuaaliset kokemukset tulisi hyväksyä. Palvelujen, kuten seksuaalikasvatuksen ja neuvonnan, tulisi olla korkealaatuista ja luotettavaa. (Nurmi 2004, 85.)

Lapset ja nuoret tarvitsevat monipuolista tietoa seksistä ja seksuaalisuudesta. Käsittäessään seksin ja seksuaalisuuden monimuotoisuuden nuori pystyy paremmin tekemään valintoja liittyen seksuaaliterveyteensä. Seksuaalikasvatuksessa tulisi tämän vuoksi huomioida tasapuolisesti kaikki nuoret ja heidän tarpeensa. Seksuaalikasvatuksessa tulee ottaa huomioon sekä lisääntymisterveyteen liittyvät ehkäisy, sukupuolitaudit ja parisuhde, kuin myös vastuu ja turvallisuuteen liittyvät asiat. Seksin terveysvaikutuksista ja positiivisuudesta tulisi puhua nuorten kanssa avoimesti ja luottamuksellisesti. (Leppänen & Susineva 2015.)

Peruskoulun opetussuunnitelmassa seksuaalikasvatusta annetaan koko ajan etenevissä määrin oppilaan ikä ja kehitysaste huomioon ottaen. Alaluokilla tutustutaan ihmisen kehoon yleisesti ja mietitään muun muassa ystävien ja perheen tarkoitusta. 5. — 6. vuosiluokilla aletaan pohtia seksuaalisuutta tarkemmin; Kuinka nuori muuttuu murrosiässä ja kuinka arvostaa omaa itseään sekä toisia ihmisiä. (Opetushallitus 2014, 241.) Yläkoulussa ihmisen biologiaa tarkastellaan biologian tunneilla sekä terveystiedossa käsitellään syvemmin seksuaa-

lisuutta ja siihen liittyviä oikeuksia, vastuuta ja velvollisuuksia. Myös ehkäisy, raskauteen liittyvät asiat, seksuaalinen häirintä sekä erilaiset sukupuolitaudit kuuluvat käsiteltäviin asioihin erilaisten arvojen ja ihmissuhdeasioiden lisäksi. (Opetushallitus 2014, 280, 400.)

Pyrimme opinnäytetyössämme panostamaan nimenomaan korkeaan laatuun ja toteuttamaan toiminnallisen osuuden tutkittuun tietoon perustuen. Opinnäytetyömme perustuu mitä ennaltaehkäiseviin aiheisiin. Pyrimme siihen, että nuoret oppisivat olemaan suvaitsevaisia eri seksuaalisia ryhmiä kohtaan sekä hyväksymään oman seksuaalisen identiteettinsä. Turvataitoja opettamalla pyrimme lisäämään nuorten päätöksentekokykyä ja turvallisuutta sekä seksiä harrastettaessa, että siitä keskusteltaessa. Pyrimme ottamaan huomioon mahdollisimman monet näkökulmat ja saamaan mahdollisimman monen nuoren äänen kuuluviin.

3.3 Nuorten seksuaaliterveyden edistäminen rippikoulussa

Rippikoulun yhtenä tarkoituksena on antaa nuorelle tilaa ja mahdollisuuksia etsiä vastauksia omaan elämään ja elämän suuriin kysymyksiin. Tällaisia kysymyksiä ovat esimerkiksi elämänarvot ja elämän tarkoitus, ihmissuhteet, seksuaalisuus ja oma usko. Rippikoulussa kristinuskon peruspilareita pyritään liittämään nuoren arkielämään. Lähimmäisenrakkaus, kymmenen käskyä, uskontunnustus sekä rukous ja sakramentit pyritään käymään läpi mahdollisimman lähellä nuoren todellisuutta, jotta vaikeita asioita olisi mahdollista ymmärtää helpommin. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.)

Kuten kaikkiin kouluihin, myös rippikoulua varten on luotu opetussuunnitelma. Suunnitelman hyväksyy Piispainkokous ja sen tarkoituksena on turvata oppilaille oppisisällöltään mahdollisimman yhtenäinen opetus. Vuonna 2001 hyväksyttiin vielä vähän aikaa käytössä oleva opetussuunnitelma "Elämä – Usko – Rukous". (Piispainkokous 2001, 21 – 24.) Tässä suunnitelmassa on kohta nimeltään "Nuoren elämä", jonka alla käsitellään elämään liittyviä asioita ja kysymyksiä sekä tuetaan nuorta kasvamaan kristittyinä. Keskeisiä sisältöjä ovat nuorten kehitysvaiheeseen liittyvät kysymykset, esimerkiksi itsenäistymiseen liittyvät

asiat, oman seksuaalisen identiteetin löytyminen sekä ihmissuhteet ja niiden haasteet. Teemoista löytyvät myös media ja päihteet. (Piispainkokous 2001, 21 – 24.)

Uudessa rippikoulun opetussuunnitelmassa "Suuri ihme", joka seurakuntien rippikoulutyössä otetaan käyttöön viimeistään vuonna 2018, käydään läpi seuraavia teemoja ja tavoitteita: nuori oppii ottamaan vastuuta itsestä, ymmärtää olevansa rakastamisen arvoinen ja korvaamaton sekä oppii hyväksymään erilaisuuden. Nuorta myös tuetaan sosiaalisen ja hengellisen elämän kehittämisessä. Seksuaalisuuden näkökulmasta suunnitelmassa sanotaan seuraavasti:

...Kristinuskon kokonaisvaltainen ihmiskäsitys sisältää myönteisen suhteen ihmisen ruumiillisuuteen. Kirkon ihmiskäsityksen mukaan ihmisruumis on pyhä ja sitä tulee varjella ja pitää arvossa riippumatta siitä, millainen se on. Sekä oman että toisen ihmisen ruumiin tai intimitietin loukkaaminen on vahingollista ja väärin... (Piispainkokous 2017, 31.)

Seksuaalisuus kuuluu Jumalan luomaan ihmiseen ja elämään ja se on poistamaton osa ihmisen olemusta. Rippikoulun tavoitteena on tukea nuorta arvostamaan ihmisyyttä, omaa elämää sekä oman että toisen kehon suojelemista. Tavoitteena on myös ennen kaikkea opettaa nuorta kunnioittamaan itsensä lisäksi myös toista ja hänen rajojaan kristillisen ihmiskäsityksen pohjalta. (Piispainkokous 2017, 31 – 32.)

Kristillinen ihmiskäsitys ei ole aina ole ollut täysin samanlainen, vaan se on muokkautunut ja muuntautunut ajalleen ominaisien ajattelutapojen sekä arvojen mukaan. Erilaisista variaatioista huolimatta kristillinen ihmiskäsitys juontuu Raamatun kuvailemasta ihmiskuvasta, jonka mukaan Jumala on luonut ihmisen omaksi kuvakseen. (Pihkala 2009, 36 – 37.) Ihmisen vuorovaikutuksellinen jumalasuhde on muuhun luomakuntaan verrattuna erityinen. Ihmiselle annettiin vapaus toteuttaa itseään, mutta samalla annettiin vastuu huolehtia itsestä sekä kaikista muista luoduista. Jumalalle kaikki luodut ovat arvokkaita juuri sellaisina kuin ovat, joten kaikkia tulisi arvostaa ja kunnioittaa tasa-arvoisesti. (Pihkala 2009, 133 – 136.)

Kaikesta hyvydestä huolimatta ihminen on pohjimmiltaan perisyntinen. Syntiinlankeemuksen seurauksena ihminen halusi olla enemmän kuin pelkkä Jumalan kuva. Ihminen hylkää Jumalan ja ottaa vallan itselleen, samalla ihminen myös jättää vastuunsa taakseen. (Pihkala 2009, 141.) Perisynnistä huolimatta ihmisellä on mahdollisuus hyvään ja rakkauteen Jumalan anteeksiannon ja rakkauden tähden. Jumalan rakkauden avulla ihmisellä on voima tehdä parannus ja jakaa hyvyttä myös muille luoduille (Sininauhaliitto 2014).

4 OPPITUNTIA POHJUSTAVA TEORIATieto

Kun keskustellaan seksistä ja seksuaalisuudesta nuorten kanssa, on tärkeää perustella annettava tieto ja sen tärkeys nuorelle. Hyvin perustelu lisää nuoren luottamusta tiedon antajaan sekä tukee nuoren omaa hallinnan tunnetta tilanteesta. Seksi ja seksuaalisuus ovat pääasiassa mielihyvää tuottavia asioita, mutta nuorten kanssa tulee myös keskustella niihin liittyvistä vaikeista ja epämiellyttävistä asioista. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi seksuaalinen ahdistelu ja syrjintä. (Ensi- ja turvakotienliitto ry i.a.).

Seksuaalisuudesta tulisi keskustella nuorten kanssa positiivisesti, mutta kuitenkin korostaa vastuun merkitystä seksiä harrastettaessa. Aikaisemmin nuoren vanhemmat ovat vastanneet kaikesta nuoren tekemisestä, mutta seksiä harrastettaessa nuori tekee itse omat valintansa. Nuoren tulisi oppia arvostamaan seksuaalisuutta ja siihen liittyvää hellyyttä, läheisyyttä ja koskettamista. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017.) Seksistä puhuvan ammattilaisen olisi hyvä myös tiedostaa omat arvonsa liittyen seksuaalisuuteen. Asiaa kannattaa pohtia, ennen seksistä puhumista. Nuorille on hyvä viestittää omalla asenteellaan ja tekemisellään, että seksistä puhumiseen on lupa. Myös kiireettömyys ja aito kuunteleminen ovat asioita, jotka lisäävät nuorten luottamusta ammattilaiseen. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2017b.)

4.1 Suostumus

Millainen tahansa seksi- tai ihmissuhde on hyväksyttävä silloin kun suhteessa molemmat ovat täysi-ikäisiä ja antaneet suostumuksen suhteelle. Seksiin liittyvällä suostumuksella voidaan myös antaa lupa sellaiseen toimintaan, jossa on riskejä (kuten suojaamaton seksi) tai joka sisältää muita haitallisia seurauksia (esimerkiksi raju sadomasokismi). Jotta suostumus olisi pitävä, sen täytyy täyttää tiettyjä ehtoja. Suostumuksen voi antaa suullisesti, kirjallisesti tai toiminnallaan (kuten antautumalla toimintaan mukaan). Tärkeää on kuitenkin muistaa se, että suostumuksen voi aina perua ja se voi olla voimassa vain toistaiseksi.

(Paalanen 2011, 35.) Jokaisella ihmisellä on oikeus seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen, seksuaaliseen koskemattomuuteen ja loukkaamattomuuteen sekä fyysiseen turvallisuuteen. Jokaisella on oikeus päättää siitä kenen kanssa, milloin ja miten harrastaa seksiä. Seksiin tarvitaan aina suostumus molemmilta osapuolilta. (Rikosuhripäivystys i.a.)

Suostumuksen täytyy myös olla vapaaehtoisesti annettu. Suostumus, joka on annettu pakottamisen, painostamisen tai kiristyksen seurauksena, ei koskaan ole pätevä. Erilaiset valtasuhteet saattavat myös vaikuttaa suostumuksen antamiseen. Joissain kulttuureissa nainen saattaa olla sellaisessa asemassa, jossa hänen sanaansa ei oteta huomioon. Myös nuorella saattaa olla vaikeuksia ilmaista omaa tahtoaan esimerkiksi auktoriteettiasemassa olevaa aikuista kohtaan. On hyvä muistaa, että ikäero ei aina merkitse valta-asemaa. Suostumus ei myöskään silloin ole pätevä, jos se on rakennettu huijauksen, vääristelyn tai puutteellisen tiedon perusteella. (Paalanen 2011, 35.) Esimerkiksi nukkuva tai muuten tiedostamattomassa tilassa oleva henkilö ei ole kykenevä antamaan suostumusta seksiin. Jos joku harrastaa seksiä tällaisen ihmisen kanssa, on silloin kyseessä raiskaus. (Rikosuhripäivystys i.a.)

4.2 Seksuaaliset suuntautumiset

Seksuaalisella suuntautumisella tarkoitetaan ominaisuutta, jonka pohjalta ihminen tuntee ihastumisen ja rakastumisen tunteita sekä emotionaalista tai seksuaalista vetoa toisiin ihmisiin. Seksuaalisen suuntautumisen määrittely ei aina ole yksioikoista. Seksuaalinen suuntautuminen määrittyy tunteiden kohteen ja ihmisen oman sukupuolen pohjalta. Ihmisille on määritelty moninainen kirjo eri seksuaalisia suuntautumisia. (Hiv-tukikeskus i.a.b.) Seuraavissa kappaleissa käydään läpi vain muutamia yleisimmiksi määriteltyjä suuntautumisia.

Ihmistä, joka tuntee rakastumisen tunteita vastakkaista sukupuolta kohtaan, kutsutaan heteroksi. Jos ihminen tuntee rakastumisen tunteita pelkästään omaa sukupuoltaan kohtaan, käytetään termiä homo tai lesbo. Biseksuaali voi tuntea vetoa sekä omaa että vastakkaista sukupuoltaan kohtaan. Panseksuaali kokee,

ettei ihastumisen tai rakastumisen kohteen sukupuolella ole hänelle väliä. (Seta i.a.)

Aseksuaalisuudella tarkoitetaan henkilöä, joka tuntee emotionaalista mutta ei seksuaalista vetovoimaa ihmisiä kohtaan. Aseksuaalisuutta ei joissain yhteyksissä lueta seksuaaliseksi suuntautumiseksi, koska bi-, homo- tai heteroseksuaali voi olla aseksuaali. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos i.a.a.) Aseksuaali pysyy kokemaan normaalisti kiihottumisen ja orgasmin, mutta ei koe halua toisen ihmisen kanssa harrastettavaan seksiin (The asexual visibility & education network i.a.). Seksuaalisten suuntautumisten määritelmät saattavat olla myös osittain päällekkäisiä, kuten pan- ja biseksuaalisuus (Seta i.a.).

4.3 Sukupuolisuus ja itsemäärittely

Jokainen ihminen kokee sukupuolensa eri tavalla. Ihminen voi kokea olevansa nainen tai mies. Osa voi kokea olevansa kumpaakin sukupuolta tai vain hieman molempia. On myös mahdollisuus, ettei ihminen koe olevansa osa mitään edellä mainituista. (MLL nuorten netti i.a.) Osa voi kokea myös olevansa sukupuollettomia. Sukupuolisuus ei siis rajoitu vain biologisesti rajattuihin tyttö- ja poika-sukupuoleen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos i.a.b.)

Sukupuoliristiriidalla eli transsukupuolisuudella tarkoitetaan ihmisen kokemusta siitä, että hän ei ole sitä sukupuolta, johon hänet on syntymässä määritelty (Trasek ry i.a.). Transsukupuolinen kokee usein ahdistusta omista fyysisistä ominaisuuksistaan – kuten sukupuoleen liittyvästä anatomiasta. Hänet kohdataan fyysisten ominaisuuksien takia sukupuolen edustajana joksi hän ei itseään koe. (Mattila 2016.)

Ihmisen oma identiteetti rakentuu monista eri palasista. Oma etninen tausta, ammatti ja esimerkiksi harrastus voivat olla osana ihmisen henkilökohtaisen identiteetin rakentamista. Seksuaalisuuden ja sukupuolen itsemäärittely on osa identiteetin rakentamista osalle ihmisistä. Itsemäärittelyllä ihminen määrittelee esimerkiksi oman seksuaalisen suuntautumisensa tai sukupuolensa. Itsemäärit-

telyn pohjalta yksilö voi myös päättää olla tukeutumatta yleisiin määritelmiin. (Hiv-tukikeskus i.a.a.)

4.4 Netti ja seksi

Murrosiässä useat nuoret kiinnostuvat seksuaalisuuteen liittyvistä asioista ja ihmiskehosta. Internetin ansiosta tieto on jatkuvasti nuorten saatavilla. Nuorilta vaaditaan hyvää medianlukutaitoa, sillä netti mahdollistaa tiedon hakemisen hyvin erilaisista lähteistä. Asiatiedon hakeminen ja lähdekriittisyys ovat asioita, joissa nuori tarvitsee aluksi aikuisen ohjastusta. (Nyström i.a.)

Suomalaiset nuoret ovat tutkimuksen mukaan melko taitavia verkon käyttäjiä, eivätkä he ole kovin haavoittuvia netin välittämille riskeille. Noin 66 % 9 – 16 vuotiaista nuorista lasketaan olevan niin sanotussa riskittömässä ryhmässä; tälle ryhmälle netti ei siis tuota suurta ongelmaa. Erityisiksi riskitekijöiksi nuoret ovat itse maininneet ennestään tuntemattomat nettikaverit, verkossa tapahtuvan anonyymin kommentoinnin ja toiminnan, huijaukset sekä tietoturvaongelmat. (Mediakasvatusseura ry i.a.)

Ebrand Suomi oy:n ja Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut tutkivat vuonna 2015 Suomen 13 – 29vuotiaiden nuorten sosiaalisen median käyttöä ja läsnäoloa. Tutkimuksen mukaan keski-ikältään 19,8-vuotias nuori käyttää viikoittain aikaa sosiaalisissa medioissa noin 13 – 17 tuntia. Nuorista jopa 92 % käyttää sosiaalisia medioita älypuhelimellaan, joka mahdollistaa sovellusten käytön käytännössä missä tahansa. Sosiaalisen median avulla nuoret seuraavat tuttujensa elämää, käyvät reaaliaikaisia keskusteluja, lukevat ja katsovat eri sisältöjä sekä reagoivat muiden käyttäjien jakamaan sisältöön. Myös bloggaaminen, vloggaaminen (videobloggaaminen) ja musiikin kuuntelu ovat asioita, joita nuoret tekevät sosiaalisessa mediassa. (Weissenfelt & Huovinen i.a.a.) Nuoret siis käyttävät paljon aikaa sosiaalisen median ympäröimänä. Aikaisemmin mainitun tutkimuksen mukaan 13 – 17vuotiaat nuoret käyttävät sovelluksista eniten YouTubea. Seuraavina tulevat järjestyksessä: Whatsapp, Facebook, Instagram, Spotify, Snapchat, Facebook messenger, Skype, Ask.fm ja Kik messenger. (Weissenfelt & Huovinen i.a.b.)

Whatsapp, Skype, Snapchat ja Facebook messenger ovat erilaisia pikaviestipalveluja. Skypessä ja Facebook messengerissä voi viestien lisäksi myös soittaa videopuhelua. Whatsapp vaatii käyttäjän puhelinnumeron. Instagramissa ja Facebookissa (sekä Snapchatissa) voi jakaa kuvia ja videoita. Facebookissa voi myös tehdä tilapäivityksiä ja pelata erilaisia online pelejä. Ask.fm ja Kik messenger ovat palveluja, joissa nimimerkillä (Ask.fm:ssä myös anonyymisti) voivat käyttäjät kysellä kysymyksiä toisiltaan ja vastata itselleen tullessiin kysymyksiin. Spotify on musiikinkuuntelusovellus. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2015.)

Nuorten jakaessa kuviaan sosiaalisessa mediassa eivät he välttämättä aina mieti sitä, ketkä kaikki kuvia tulevat näkemään ja missä mielessä niitä kukakin katselee. Monet nuorten käyttämistä sovelluksista kieltävät kaiken seksuaalisävytteisen toiminnan; provosoivat ja seksiin liittyvät nimimerkit, eroottiset ja paljastavat kuvat ja videot sekä seksuaalisen ehdottelun. Sivujen ylläpito ei kuitenkaan välttämättä puutu seksuaalisesti virittyneisiin kuviin; esimerkiksi kuviin, joissa nuori on ilman paitaa tai housun kaulus hyvin alhaalla. Tällaisilla kuvilla nuoret hakevat hyväksyntää vartalolleen, kokeilevat omaa seksuaalista vetovoimaansa ja hakevat myös huomiota muilta käyttäjiltä. (Nyström i.a.)

4.5 Sexting

Sextingillä tarkoitetaan toiselle henkilölle lähetettävää eroottissävytteistä viestiä, kuvaa tai videota. Sexting on yleistynyt viime aikoina nuorten keskuudessa. Yleensä tällaisia viestejä lähetetään seurustelukumppaneille. Vaarana tässä on kuitenkin materiaalin syystä tai toisesta nettiin joutuminen. Nuorten tulisi tietää, että vaikka nettiin laitettun kuvan voi aina poistaa omalta profiililtaan ja laitteeltaan, mutta ei välttämättä koko verkosta. Toinen käyttäjä on voinut tallentaa materiaalin omalle laitteelleen. Kuvat voivat myös tallentua eri hakukoneisiin. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2012, 17 – 18.) Esimerkiksi Snapchatissa lähetetystä alastonkuvasta, jonka periaatteessa pitäisi näkyä toiselle käyttäjälle vain muutaman sekunnin, voidaan ottaa kuvakaappaus tai se voi tallentua sovellukseen käyttäjän tietämättä (Snap inc i.a.).

Sexting voi olla vahingollista nuorelle, jos hän ei ymmärrä mitä tekee. Viestittely voi aluksi tuntua hauskalta ja kiihottavalta, mutta se voi kuitenkin nopeasti muuttua ahdistavaksi ja pelottavaksi. Viestittelyä voi myös olla vaikea lopettaa. Mikäli ensimmäinen eroottissävytteinen viesti tulee nettitutulta tai tuntemattomalta, voi viestin tarkoituksena olla saada alaikäisestä pornograafista kuva- ja videomateriaalia. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2012, 17 – 18.)

4.6 Seksuaalinen häirintä internetissä

Seksuaaliseksi häirinnäksi lasketaan esimerkiksi seksuaalinen vihjailu, ehdottelu ja vitsailu, sekä vartaloa, pukeutumista ja yksityiselämää tungettelevat kysymykset. Fyysinen koskettaminen ilman suostumusta, raiskaus ja sen yritykset luetaan myös seksuaaliseksi häirinnäksi. Seksuaalista häirintää tapahtuu myös netin ja puhelinten välityksellä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.a.)

Suomen lainsäädännössä seksuaalinen häirintä on rangaistava teko. Laki on kuitenkin tulkinnanvarainen, kun määrätään tekijälle rangaistusta. Teko on silloin rangaistava, kun henkilö loukkaa teoillaan yksilön itsemääräämisoikeutta. Fyysinen koskettaminen, kuten puristelu, hively taputtelu tai muu vastaava, ovat selkeitä esimerkkejä silloin kun koskettaminen tapahtuu seksuaalisesti merkityksellisillä alueilla. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi rinnat, pakarat, reidet ja sukupuolielimet, sekä toisen suuteleminen. Netissä tapahtuva seksuaalinen ahdistelu on kuitenkin vaikeammin määriteltävissä rikosoikeudellisesti. (Forss 2013.)

Vuonna 2011 Helsingin virtuaalinen lähipoliisiryhmä ja Pelastakaa lapset ry tekivät kyselyn, jossa kartoitettiin nuorten kokemaa seksuaalista häirintää ja hyväksikäyttöä netissä. Alle 16-vuotiaista nuorista 33 % kertoi saaneensa selkeästi itseään vanhemmalta henkilöltä seksuaalisesti häiritseviä kuvia, videoita ja viestejä ja suoria seksiehdotuksia oli saanut 35 %. 24 % vastaajista kertoi käyneensä seksuaalissävytteisiä keskusteluja aikuisten tai itseään vanhempien henkilöiden kanssa. Seksuaalisessa webkamerayhteydessä itseään selkeästi vanhemman henkilön kanssa kertoi olleensa 20 % vastaajista. Netissä seksiä ehdottaneen aikuisen oli livenä nähnyt 8 % vastaajista ja 3 % oli harrastanut

seksiä itseään selkeästi vanhemman henkilön kanssa, jonka oli alun perin tavannut netissä. (Pelastakaa lapset ry 2013, 10.)

Jotta nuori pystyisi suojautumaan netissä tapahtuvalta seksuaaliselta hyväksikäytöltä ja häirinnältä, on tärkeää opettaa hänelle turvataitoja ja mediakasvatusta. Turvataitoihin lukeutuvat esimerkiksi riskien tunnistaminen ja avun pyytäminen sekä omien rajojen, tarpeiden ja toiveiden ilmaisemisen opettaminen. Turvataitoihin kuuluu myös vastuullisen päätöksenteon opettaminen liittyen seksuaaliseen käyttäytymiseen. Samoin toisen rajojen kunnioittamisen opettaminen sekä nuoren itseluottamuksen ja omanarvontunteen vahvistaminen kuuluvat turvataitoihin. (Aaltonen 2012, 11, 12.)

Turvataitojen opettaminen ei saa perustua pelotteluun, vaan sen tarkoituksena on antaa nuorelle ohjeita, miten kokea itsensä turvalliseksi. Tapahtumien ennakoitavuus ja tunnistaminen lisäävät nuoren kykyä välttää vaaratilanteita. Jos nuori päätyy haastavaan tilanteeseen, hänellä on tällöin työkaluja selviytyä tilanteesta. Turvataitojen opettaminen auttaa nuoria myös esimerkiksi puuttumaan kiusaamiseen. Kiusaamisen hyväksyminen antaa sille tilaa ja tekee siitä normaalia. (Aaltonen 2012, 14.)

Kiinnitämme huomiota opinnäytetyössämme erityisesti netissä opetettaviin turvataitoihin. Käytämme välineenä erilaisia fiktiivisiä tilanne-esimerkkejä. Osassa esimerkkejä otamme käsittelyyn myös nettikiusaamisen.

4.7 Porno

Pornosta ja muusta median seksuaalisuudesta on tärkeä puhua nuorten kanssa ikätason mukaisesti. Tämä ei tarkoita sitä, että nuorille näytettäisiin pornoa tai että heitä kannustettaisiin sen katsomiseen. Tärkeää on keskustella pornosta kriittisen medialukutaidon näkökulmasta esimerkiksi pohtimalla pornon kaupallisuutta, esitysten sukupuoliroolia ja realistisuutta. (Mediataitokoulu 2016.)

Seksi ja sen kaupallisuus ovat nykyään arkipäivää. Pornokuvastot ovat pikkuhiljaa sulautuneet jokapäiväiseen mediaan – niin lehtien mainoksiin kuin tv-

ohjelmiin. Nuoret kohtaavat siis pornografiaa päivittäisessä elämässään eri alustoilla. Liiallinen mallintaminen nykypäivän mediasta saattaa aiheuttaa nuorelle negatiivia tunteita ja itsetunto-ongelmia. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2012, 18.) Tämän vuoksi nuoret tarvitsevat ohjeistusta ja tukea käsitellessään pornografiaa koskevia ajatuksia ja asioita.

Pornografisten ohjelmien ja kuvien ikäraja on joko 16 tai 18 vuotta riippuen siitä, kuinka yksityiskohtaisesti seksi kuvataan. Ikärajojen tarkoituksena on suojata lasta ja nuorta haitallisilta vaikutuksilta, joita pornolla mahdollisesti on. Kansainvälisten tutkimusten mukaan noin 13-vuotiaat alkavat tietoisesti hakeutua seksiä käsittelevien mediasisältöjen pariin. (Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.b., 5.) Vaikka porno onkin yksi kiihottumisen väline, on tärkeää, että nuoret ymmärtävät sen kaupallisuuden. Nuorten tulisi olla tietoisia seksiin kuuluvasta vuorovaikutuksesta, läheisyydestä, kokeilusta ja molemminpuolisesta luottamuksesta. Pornosta nuori saa osittain tietoa siitä mitä seksiin saattaa kuulua. Nuoren tulee kuitenkin ymmärtää, että jokainen nauttii yksilönä eri asioista. (Spišák 2016, 28.)

Pornon haittavaikutukset ovat yksilöllisiä. Yksi pornon ongelmista on se, että se esittää yksipuolisesti seksiä, sukupuolisuutta ja seksuaalisuutta. Porno on kuviteltua, näyteltyä ja usein käsikirjoitettua ja siitä puuttuvat rakkauden tunne, hellyys, toisesta huolehtiminen ja läheisyys – eli asiat jotka kuuluvat turvalliseen ja nautinnolliseen seksiin. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2012, 18.) Pornografiassa kuvataan myös sellaisia asioita, joita alaikäinen ei välttämättä pysty käsittelemään niiden rajuuden vuoksi. Porno saattaa myös aiheuttaa nuorelle ulkonäköpaineita. Liiallisesta pornon katselusta saattaa muotoutua pakkomielle, joka ahdistaa ja haittaa nuoren elämää. (Spišák 2016, 28, 29.)

5 OPPITUNNIN TOTEUTTAMINEN HATTULAN KESÄRIPPIKOULUSSA

Ammattikorkeakouluissa toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehtoinen toteutustapa tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Toteutustapoja on monia; toiminnallinen opinnäytetyö voi olla esimerkiksi omalla ammattikentällä koulutuksen järjestäminen, oppaan tekeminen tai oppitunnin pitäminen. Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu sekä käytännön toteutuksesta, että toteutuksen raportoinnista. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 9 – 10.)

Tavoitteena toiminnallisessa opinnäytetyössä on yhdistää ammatillinen teoria ja tekijän oma kehittyvä ammatillisuus. Tämän vuoksi työn tulisi olla työelämälähtöinen ja käytännönläheinen sekä tutkimuksellista asennetta noudattaen toteutettu. Työn on tarkoitus hyödyntää tekijää työelämässä ja syventää tietoja ja taitoja tietystä ammattiin kuuluvasta aihealueesta. Aiheen tulee olla kiinnostava ja erilainen verrattuna muihin samasta aiheesta tehtyihin töihin. Tällä tavoin työ palvelee kohderyhmäänsä mahdollisimman hyvin. (Vilkkä & Airaksinen 2004; 10, 16, 51 – 53.)

5.1 Hattulan seurakunnan esittely

Toteutimme opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden yhteistyössä Hattulan seurakunnan kanssa. Hattulan kunta on noin 9700 asukkaan asuttama kunta Hämeenlinnan lähellä. Kunnan alueella asuu alle 15-vuotiaita nuoria 19 % koko kunnan väestöstä. Vuonna 2016 Hattulan seurakuntaan kuului hieman alle 7900 jäsentä. (Hattula.fi i.a.; Hattulan seurakunta i.a.a.)

Nuorille Hattulan seurakunta tarjoaa rippikoulun lisäksi ohjelmaa, kuten isoskoulutusta, ja seurakunnan nuorisotila Huilis on auki kaksi kertaa viikossa. Vanhemmille, jo isoskoulutuksen käyneille nuorille, seurakunta järjestää ”Wanhon Isojen klubin” –toimintaa, jossa annetaan koulutusta ryhmänohjauksesta ja sen avulla voi päästä isosten ohjaajaksi rippileireille. Yli 18-vuotiaille nuorille aikuisille on suunnattu Echo-toiminta, joka on kaikille avointa, vapaamuotoista yhdes-

säoloa kuten kerhoiltoja ja leirejä. Echon jäsenet järjestävät myös toimintaa kunnan nuorille esimerkiksi erilaisia liikuntatapahtumia. Muutaman vuoden ajan seurakunnassa on toiminut myös ”seikkailuryhmä”, joka on koostunut pääosin vapaaehtoisista entisistä isosista. Seikkailuryhmä on toteuttanut joka kesän kaikilla rippileireillä yhden iltapäivän kestävän toiminnallisen tapahtuman leiriläisille. Seurakunnassa toimii myös palveluoperaatio Saapas. Kaikki toiminta on vapaaehtoista ja pääasiassa ilmaista. (Hattulan seurakunta i.a.b; Hattulan seurakunta i.a.c.)

Seurakunnassa on laskettu jokaiselle rippileirille oma tuntimäärä rakkaudesta ja siinä samalla seksuaalisuudesta puhumiselle. Rippikoululla on siis oma roolinsa nuorten terveyden edistämisessä ja mitä ennaltaehkäisevässä työssä. Rippikoulun aikataulu on kuitenkin kiireinen ja tiivis, joten seksuaalisuutta käsittelevien oppituntien suunnittelu voi jäädä vähemmälle kuin ohjaaja itse toivoisi.

Rippikouluun osallistuvat ovat yleensä 14 – 16-vuotiaita nuoria. Seksuaalisuus on nuorille arka aihe, minkä vuoksi rippikoulu voi olla lähtökohdiltaan koululuokkaa parempi ympäristö käsitellä seksuaalikasvatukseen liittyviä asioita. Rippikouluryhmät ovat usein läheisiä ja nuoret viettävät paljon aikaa toistensa kanssa leirijaksolla. Ryhmän sisällä voi myös olla parempi yhteishenki kuin normaali luokahuoneessa. Kun yhteishenki on hyvä, nuoret uskaltavat olla rennommin yhdessä. Tämän vuoksi valitsimme toimintaympäristöksemme juuri rippikoulun.

5.2 Oppitunnin suunnittelu

Lähdimme ideoimaan opinnäyteyötä heinäkuussa 2016, jolloin valitsimme aiheeksi nuorten seksuaalisuuskasvatuksen. Aiheen koimme hyödyttävän mahdollisimman kokonaisvaltaisesti jokaista kolmea opinnäytetyöntekijää tulevaisuuden ammateissamme. Koska seksuaalisuus ja seksuaaliopetus ovat laaja aihealue, oli aiheen rajaaminen suunnitteluvaiheessa kaikkein tärkeintä. Rajauksen aloitimme siitä, mitä nuoret yleensä käyvät tarkasti läpi oppitunneilla koulussa.

Rajasimme siis pois aiheita kuten ehkäisy, sukupuolitaudit ja seksiin liittyvä biologia. Halusimme tuoda nuorille jotain erilaista ja lisää tietoa tuottavaa. Lokakuussa 2016 rajasimme aiheiksi suostumuksen, raiskauksen ja seksuaalisen ahdistelun, vastuun seksistä, suuntautumiset ja erilaiset parisuhteet sekä nuoren avun saannin seksuaalisiin kysymyksiin liittyen. Aiheet olivat kuitenkin tässä kohtaa vielä liian monipuolisia ja laajoja eheän kokonaisuuden saamiseksi. Mietimme loppua rajaamista tavoitteidemme kautta – mitä haluaisimme nuorten oppivan ja miksi. Tutustuimme erilaisiin lähdemateriaaleihin ja käytimme nuorten parissa kertynyttä kokemustietoamme apunamme. Keskustelimme aktiivisesti nuorten kanssa toimivien ammattilaisten kuten opettajien ja erityisnuorisotyöntekijöiden kanssa opinnäyteyöstämme ja kartoitimme mahdollisia ammattilaisten kokemia tarpeita. Saimme aiheita yhdistelemällä ja tavoitteita miettimällä rajattua tärkeimmiksi teemoiksi *turvataidot*, *ennaltaehkäisy*n ja *suvaitsevaisuuden*. Näiden pohjalta rakensimme kolme opetuskokonaisuutta: *suostumus ja vastuu seksistä*, *seksuaalisuuden monimuotoisuus* sekä *netti ja seksi*.

Kirjoitimme opinnäytetyön suunnitelman valmiiksi joulukuussa 2016. Suunnitelmaa tehdessämme keräsimme tietoa sekä aiheistamme että niihin liittyvistä käsitteistä. Suunnitelman pohjalta lähestyimme tammikuussa 2017 Hattulan seurakunnan rippikouluvastaavaa. Esittelimme opinnäytetyömme aiheen ja kysyimme olisiko heillä kiinnostusta opinnäytetyötämme kohtaan. Seurakunnassa oltiin heti kiinnostuneita työstämme. Yhteistyösopimuksen kirjoitimme Hattulan seurakunnan kanssa tammikuussa 2017. Sovimme toiminnallisen tapahtuman ajankohdaksi heinäkuun 18. päivän vuonna 2017, kesän neljännen rippikoulun. Ennen yhteistyösopimuksen kirjoittamista kartoitimme rippikoulun ohjaajien toiveita ja rajoitteita oppitunnin pitämiselle. Saimme kuitenkin vapaat kädet oppitunnin suunnitteluun ja myös aiheiden toteuttamiseen. Teemamme (netti ja seksi, suostumus ja seksin monimuotoisuus) olivat työntekijöiden mielestä kiinnostavia ja tärkeitä. Keskustelimme näistä teemoista myös seurakunnan erityisnuorisotyöohjaajan kanssa, joka antoi neuvoja oppitunnin rakentamiseen ja aiheiden käsittelyyn.

Yhteistyösopimuksen teon jälkeen aloimme suunnitella oppitunnin rakennetta tarkemmin: Saimme oppitunnin pitämiseen aikaa kaksi tuntia. Aihealueita meillä oli kolme ja myös ryhmään tutustumiselle ja palautteen kysymiselle piti jättää aikaa. Päätimme antaa aikaa aloitukselle ja lopetukselle yhteensä 30 minuuttia sekä jokaiselle aihealueelle 30 minuuttia. Päädyimme myös siihen, että kukin meistä olisi aina vastuussa yhdestä aihealueesta. Aloitukselle ja lopetukselle määrittelimme myös yhden vastuuohjaajan. Opettelimme kuitenkin jokainen myös toistemme aihealueet, jotta pystyisimme paikkaamaan toisiamme tarpeen tullen ja tukemaan toistemme opetusta. Jätimme kuitenkin myös varaa muutoksille, jotta pystyisimme mukautumaan ryhmän mielenkiinnonkohteisiin ja tarvittaessa myös jättämään osia pois.

Oppituntia lähdimme rakentamaan erilaisten opetusmetodien avulla. Opetuksessa voidaan käyttää hyödyksi erilaisia työtapoja, jotka kehittävät nuoren ajattelutapaa soveltavammaksi ja kriittisemmäksi. Ajankohtaisten ilmiöiden käsitteilyllä rohkaistaan nuorta puhumaan aiheeseen liittyvistä omista tiedoistaan ja kokemuksistaan. Asioiden läpikäynnin avulla autetaan nuorta ajattelemaan, vastaamaan ja löytämään uusia näkökulmia. Tämä tukee kriittisen ajattelun ja päätöksentekokyvyn kehittymistä. (Opetushallitus 2014, 462 – 463.)

Tavoitteidemme pohjalta oppitunnin tärkeimmäksi metodiksi valitsimme vuorovaikutuksen. Vuorovaikutustilanteet ovat iso osa oppimisympäristöjä. Vuorovaikutustilanteita voi luoda keskustelujen, liikunnan, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden pohjalta. Tällaiset tilanteet myös auttavat nuorta soveltamaan tilanteita omaan elämäänsä. (Opetushallitus 2014, 462 – 463.) Suunnittelussa oli tärkeää myös valikoida aiheet ja opetustavat siten, ettei kukaan tulisi oppitunnilla nolatuksi. Opetustekniikoiksi valikoituivat vuorovaikutuksen lisäksi Prez (Powerpointin kaltainen ohjelma), erilaiset kuvakortit ja niiden avulla roolittaminen sekä erilaiset fiktiiviset tapausesimerkit.

Koska halusimme käyttää vuorovaikutusta ja ryhmätyöskentelyä opetuskeinonamme, tuli meidän ratkaista mahdollisimman vähän aikaa vievä ryhmiinjako-keino. Päädyimme siihen, että käyttäisimme rippikoulussa jo valmiiksi muodostettuja raamatturyhmiä. Rippikoululaiset toimivat läpi leirin raamatturyhmissä, ja

arvioimme että raamatturyhmissä rippikoululaisten olisi helpompi lähteä mukaan toimintaan. Oppituntien sisällöt suunnittelimme seuraavasti:

Suostumuksessa ja vastuussa puhuisimme siitä, milloin toiseen ja itseensä saa koskea, sekä siitä mikä on laillista ja laitonta liittyen seksin harrastamiseen. Ni voisimme tähän myös opetusta kristillisestä ihmiskäsityksestä sekä oman ja toisen kehon pyhydestä ja koskemattomuudesta. Aiheen ja sisällön tarkoituksena olisi saada nuoret pohtimaan mitä kaikkea sana suostumus pitää sisällään ja miksi oma sekä toisen ihmisen keho ja mieli, ovat arvokkaita asioita ja miksi niitä kannattaa suojella.

Seksuaalisuuden monimuotoisuudessa puhuisimme erilaisista parisuhteista, seksuaalisista suuntautumisista ja myös eri sukupuolista – siitä etteivät sukupuolet rajaudu vain naiseen ja mieheen. Tässä osiossa korostuisi suvaitsevaisuuden teema. Suunnitellessamme tuokiota koimme tärkeäksi sen, että nuori olisi itse mukana aktiivisesti ajattelemassa ja tekemässä omia ratkaisuja. Tämän vuoksi pyrimme suunnittelemaan seksuaalisuuden monimuotoisuuden osioon toimintaa, joka saisi nuoria osallistumaan ja antaisi heille mahdollisuuden oppia yhdessä tekemisen ja oman pohtimisen kautta. Päädyimme tässä osiossa käyttämään Setan (Karvinen i.a.) Etuoikeusaskleet-harjoitetta (LIITE 5).

Muokkasimme kuitenkin harjoitetta omaan tyyliimme sopivaksi. Setan (Karvinen i.a.) alkuperäisen mallin mukaan tehtävä suoritettiin yksilöinä. Valitsimme kuitenkin tästä poiketen parityöskentelyn, koska ajattelimme sen kannustavan nuoria keskustelemaan käsiteltävänä olevia aiheista vapautuneemmin. Arvioimme parityöskentelyn olevan osallistavampaa, lisäävän keskustelua ja herättelevän siten enemmän yksilöllistä ajattelua ja pohdintaa. Antaisimme nuorten myös itse valita parit, sillä aiheet, ovat arkaluonteisia ja oletettavasti keskusteleminen on pienempi kynnyks tutun ihmisen kanssa.

Netti ja seksi –aiheessa jatkaisimme osaltaan suostumuksen teemoja puhumalla seksuaalisesta häirinnästä netissä sekä siitä, miten häirinnältä voi suojautua. Nettiin ja seksiin liittäisimme myös pornosta puhumisen sekä seksiin liittyvän tiedon hakemisen. Tässä osiossa turvataitojen opettaminen korostuisi. Tähän

osioon liittyen suunnittelimme kolme erityyppistä tehtävää (LIITE 6; LIITE 7). Tapaukset, tehtävät ja kysymykset ja graafisen suunnittelun tehtäville tekisimme itse.

Tavoitteenamme tehtäviä tehdessämme oli luoda mahdollisimman samaistuttavia tilanteita nuorille, jotta he pystyisivät objektiivisesti arvioimaan ja kritisoidaan tapauksia. Yhteisenä tavoitteena tehtäville oli vahvistaa nuorten turvataitoja internetissä ja sosiaalisessa mediassa. Tavoitteena oli saada nuoret myös pohtimaan seksuaalista häirintää netissä ja sitä, miten he voisivat omalla toiminnallaan ehkäistä sitä. Kysymysten tavoitteena oli myös saada nuoret kriittisesti arvioimaan omaa nettikäyttäytymistään ja sitä, miten oman sosiaalisen median tilin saisi turvallisemmaksi. Asetimme tehtäville niiden luonteesta riippuen myös muita tavoitteita.

Ensimmäisen tehtävän teemaksi muotoutui ”seksuaalisen häirinnän monet muodot sosiaalisessa mediassa, sekä seksuaalisen hyväksikäytön riskitekijöitä” (LIITE 6). Tehtävässä ryhmä valitsi kuudesta erityyppisestä Instagramissa mahdollisesta tilanteesta kaksi kiinnostavinta ja nuoret pohtisivat ryhmässä tilanne-esimerkkeihin liittyviä kysymyksiä ja tuntemuksia. Tehtävän omana tavoitteena olisi saada nuoret pohtimaan nettikiusaamista ja sitä, missä seksuaalisen häirinnän raja menee, sekä myös omaa rikosoikeudellista vastuutaan. Toiseen tehtävään muotoilimme tilanteen alastonkuvien lähettämisestä Snapchatissa ja niihin liittyvästä suostumuksesta ja seksuaalisesta häirinnästä (LIITE 7). Tehtävän lisätavoitteena olisi herätellä nuoria ajattelemaan toisen osapuolen motiiveja lähettää kuvia tai miltä toisesta osapuolesta tuntuu hänen saadessaan paljastavia kuvia. Tavoitteena olisi myös antaa nuorille tietoa rikosoikeudellisesta vastuusta ja heidän omista oikeuksistaan alle 16-vuotiaina. Kolmas tehtävä käsittelee nettituttuja (LIITE 7). Nettitutuista pyrimme kuitenkin antamaan myös positiivisen kuvan. Tavoitteena tällä tehtävällä oli saada nuoret pohtimaan netin luotettavuutta ja sitä, miten nettitutun tapaamisesta saisi mahdollisimman turvallisen ja miten netissä toisen identiteettiä ei koskaan voi tietää varmasti.

Varmistuaaksemme siitä, että jokainen nuori ja heidän huoltajansa olisivat tietoisia tulevasta oppitunnista, teimme lupalapun (LIITE 1), joka lähetettiin jokaiselle

leiriläiselle leirikirjeiden mukana. Lupalapussa esittelimme itsemme ja työmme tarkoituksen ja aiheet. Lupalappuun tuli huoltajan allekirjoitus sekä rasti ruutuun, mikäli nuori saa tai ei saa osallistua oppitunnille. Lupalappu oli meille suostumus sekä huoltajilta että rippikoululaisilta opettaa ja käydä läpi arkoja ja mielipiteitä jakavia aiheita rippikoulussa. Palautteen keräämiseen suunnittelimme kolme pääkohtaa: ryhmän ilmapiirin tarkkailun oppitunnin aikana, jonkinlaisen suullisen palautteen sekä kirjallisen palautelomakkeen (LIITE 2). Monipuolisella tarkkailulla saisimme arvokasta tietoa nuorten senhetkisestä motivaatiosta oppitunnin aiheita kohtaan. Suullisessa palautteessa ryhmäläiset saisivat vapaasti sanoa mielipiteensä. Kirjallisella palautteella saisimme myös hiljaisilta ryhmäläisiltä palautteen sekä mahdollisesti myös rehellisempää palautetta, sillä päätimme tehdä palautelomakkeista anonyymit.

5.3 Toteutus

Järjestimme oppitunnin Hattulan seurakunnan kesän neljännellä rippileirillä 18.7.2017 Tömäjärven leirikeskuksessa. Päivä valikoitui leiriohjelman mukaan; kyseisenä päivänä rippikoulun opetusteemana oli rakkaus. Oppituntimme teema oli siis päivän aiheeseen sopiva. Ennakkotietona ryhmästä meillä oli leiriohjaajan antama tieto siitä, että ryhmä on hitaasti syttyvä ja keskimääräistä hiljaisempi. Saavuimme paikalle noin tunnin etuajassa, jolloin saimme järjestettyä pääraennuksen opetustilan valmiiksi sekä varmistettua tekniikan toimivuuden. Järjestimme tilan mahdollisimman avoimeksi, jotta ryhmä mahtuisi liikkumaan esteettömästi ja että samalla meillä olisi näköyhteys koko ryhmään. Keskustelimme myös ryhmän dynamiikasta ohjaajien kanssa, jotta osasimme asennoitua oppitunnille.

Aloitimme oppitunnin sovitusti kello 14.30, johon osallistui 14 – 15vuotiaat rippikoululaiset ja joista jokainen rippikoululainen oli saanut huoltajaltaan luvan osallistua opetukseemme. Tunnille osallistui myös leirin 16 – 18vuotiaat isokset alku- ja keskivaiheessa. Leirin ohjaajat eivät osallistuneet oppitunnille. Oppitunnin alussa istuimme rippikoululaisten kanssa ryhmänä ympyrässä, jossa esittelimme itsemme. Tämän jälkeen kävimme kierroksen, jossa kaikki saivat sanoa oman nimensä ja arvata miksi olimme tulleet vierailemaan heidän rippikouluun-

sa. Muutama arvasi, että olimme tulleet opettamaan jotain tai puhumaan rakkaudesta. Loput myötälivätkin muutaman rohkean puheenvuoroja. Kierroksen jälkeen kerroimme tarkoituksemme, oppitunnin aikataulun ja aiheet.

Aloituksen jälkeen pyysimme rippikoululaisia menemään raamatturyhmiin. Samalla kun ryhmät jakautuivat, pyysimme heitä myös keksimään ryhmille omat nimet. Käytimme tässä tehokeinona hieman huumoria; tiesimme aikaisemmista ryhmänohjauskokemuksistamme, että ryhmien nimien keksiminen on välillä hankalaa. Mikäli jollakin ryhmällä ei ollut nimeä valmiina, kun sitä kysyttiin, otimme ryhmän nimeksi sen mitä ensimmäinen ryhmäläinen oli sanonut. Ryhmän nimeksi saattoi tulla siis esimerkiksi "Ei me olla vielä keksitty!" Näin saimme rentoutettua tunnelmaa ja samalla säästettyä aikaa.

Kun ryhmät olivat jakautuneet, ohjeisti yksi meistä ensimmäisen harjoitteen. Ryhmästä yksi rippikoululainen sai arpoa neljä korttia, joihin olimme miettineet tärkeitä käsitteitä päivän teemoista (LIITE 3). Ryhmien tehtävänä oli Alias-pelin kaltaisesti selittää toisille ryhmille käsitteet niin, ettei kortissa ollutta sanaa saanut kertoa ääneen. Ennen aloittamista varmistimme vielä, että jokainen ryhmä ymmärsi korteissa olevat käsitteet ja osasi selittää ne. Muutamat käsitteet, jotka ryhmät kokivat vaikeaksi – kuten seksuaalinen itsemääräämisoikeus ja koskemattomuus – kävimme yhdessä selittävän ryhmän kanssa läpi. Aikaa esittelyyn ja aloitukseen käytettiin noin 30 minuuttia. Aloituksen jälkeen siirryimme ensimmäiseen aiheeseen: suostumukseen ja kristilliseen ihmiskäsitykseen. Tässä kohtaa isokset poistuivat. Aiheita kävimme läpi nuorten kanssa keskustellen. Apuna käytimme Prez:llä luotua esitystä (LIITE 4), joka toimi taustatukena kysymyksille ja keskusteluille.

Aiheista keskustelimme nuorten kanssa erilaisten kysymysten ja väittämien avulla. Kysymyksiä ja väittämiä olivat esimerkiksi: "Miksi omat päätökset, valinnat ja mielipiteet ovat arvokkaita?" ja "Mulla on oikeus sanoa ei". Keskustelun lisäksi teimme lyhyen harjoituksen pareittain, missä vuorotellen toinen parista lähestyi toista, ja kun toinen osapuoli sanoi "stop", parin tuli pysähtyä. "Stop-harjoite" oli Amnesty Internationalin kokoamasta "Mun rajat" –materiaalista (Pihkala, Puu Oksanen & Lampinen 2013, 10). Tehtävän tarkoituksena oli saa-

da nuoret miettimään omia rajojaan sekä sitä, voiko toisella ihmisellä olla erilaiset rajat. Harjoituksen jälkeen keskustelimme tuntemuksista ja ajatuksista, joita harjoite oli herättänyt. Tähän osioon meni aikaa noin 20 minuuttia.

Suostumuksen jälkeen siirryimme seksuaalisuuden monimuotoisuus -aiheeseen; Tässä kohtaa leirin isokset olivat myös palanneet oppitunnille. Toteutimme seksuaalisuuden monimuotoisuus -tuokion Setan (Karvinen i.a.) Etuoikeusaskleet-tukimateriaalia hyödyntäen (LIITE 5). Etuoikeusaskleet-harjoitteen tavoitteena on saada nuoret samaistumaan seksuaalivähemmistöihin ja tunnistamaan enemmistöön kuulumiseen liittyviä etuoikeuksia sekä vähemmistöön kuulumiseen liittyvää monitasoista syrjintää. Tarkoituksena on myös opettaa nuorille tehtävän lomassa seksuaalisuuteen liittyvää termistöä. (Karvinen i.a.)

Ensimmäiseksi jaoimme nuoret pareihin ja pyysimme heitä hakeutumaan riviin huoneen takaseinälle parinsa kanssa. Jaoimme pareille tämän jälkeen Setan materiaalin pohjalta valmistetut kortit, joissa jokaiselle parille oli luotu oma rooli-hahmo. Korteja jaettaessa moni nuori koki niissä olevat sanat ja kuvat huvittaviksi, mistä seurasi jonkin verran keskustelua, jopa hämmentyneisyyttä. Äänekyydestä huolimatta annoimme nuorten nauraa ja keskustella hetken vapaasti, jotta he ehtivät rauhassa tutustua korttien rooli-hahmoihin. Valitsemissamme korteissa oli muutamia vaikeita termejä, minkä vuoksi kysyimme nuorilta, oliko heillä korteissa olevista sanoista kysyttävää. Joukosta ensimmäisenä uskalsivat termeistä kysyä isokset ja sen jälkeen myös muutama rippikoululainen esitti kysymyksiä korttien termeistä. Tällöin selitimme heille korteissa esiintyvät haastavammat termit. Termit, jotka kävimme koko ryhmän kanssa läpi, olivat *interseksuaalisuus*, *transsukupuolisuus*, *transvestitismi* ja *trangenderismi*.

Tämän jälkeen kerroimme nuorille harjoitteen säännöt. Sääntöjen läpikäymisen jälkeen nuoret olivat melko hiljaisia, ehkä jännittyneitäkin. Kysyimme yksi kerrallaan Setan harjoituksen mallin mukaan kysymyksiä. Jos pari koki rooli-hahmonsa kykenevän kysymyksessä mainittuun asiaan, he ottivat askeleen eteenpäin. Kokiessaan kysymyksessä mainitun asian rooli-hahmolleen hankalaksi pari jäi paikoilleen. Ennen askeleen ottamista nuoret saivat keskustella pareittain hah-

mostaan ja roolihahmolle esitetystä haasteesta. Herättelimme myös keskustelua siitä, mistä nämä haasteet saattavat johtua. Näiden keskustelujen aikana sivusimme keskustelussa vähemmistöjen erimuotoista syrjintää. Keskustelua heräsi nuorten välillä runsaasti ja he esittivät rohkeasti omia mielipiteitään ja tuntemuksiaan. Kun kaikki kysymykset oli käyty läpi, nuoret olivat askeleillaan päätyneet eri puolille huonetta. Selvitimme, ketkä olivat edenneet eniten askelia ottamalla ja ketkä olivat jääneet taemmas. Etsimme myös yhdessä syitä sille, miksi erilaiset roolihahmot olivat päässeet eteenpäin eripituisia matkoja. Puhuimme myös siitä, miltä tuntui, kun askeleen jätti ottamatta. Tehtävään käytettiin aikaa noin 30 minuuttia.

Etuoikeus-harjoituksen jälkeen jatkoimme suunnitelman mukaisesti netti ja seksuaalisuus –aiheeseen; Tässä kohtaa isoset poistuivat tilasta. Ryhmä jaettiin kahteen pienempään ryhmään ja toinen ryhmä vielä kahtia – eli yhteensä ryhmiä oli yksi iso ja kaksi pienempää. Tällä tavoin jokaiselle ryhmälle jäi yksi meistä ohjaajista valvomaan toimintaa ja vastailemaan ryhmässä nouseviin kysymyksiin. Alustimme aiheen kertomalla tehtävien olevan pohdiskelu- ja ryhmätehtäviä, joissa ryhmät saivat miettiä omaa netinkäyttöään ja keskustella tehtävien tilanteista. Ohjeistimme myös, että tehtävissä olevat kysymykset olivat lähinnä apukysymyksiä ja että tärkeintä oli puhua aiheista ja niistä heräävistä mielipiteistä.

Jaoimme netti ja seksi-osioon suunnittelemamme tehtävät seuraavasti: ”seksuaalisen häirinnän monet muodot sosiaalisessa mediassa, sekä seksuaalisen hyväksikäytön riskitekijöitä” (LIITE 6) annoimme isoimmalle ryhmälle. Tehtävässä ryhmä valitsi kuudesta erityyppisestä Instagramissa mahdollisesta tilanteesta kaksi kiinnostavinta ja pohtia ryhmässä tilanne-esimerkkeihin liittyviä kysymyksiä ja tuntemuksia. Tapauksissa käytiin läpi laittoman kuvan levittämistä, nettimaineen kehittymistä, homottelua, oman profiilin suojaamista, eri kulttuureihin liittyvää seksuaalista häirintää sekä netin luotettavuutta.

Kun ensimmäinen ryhmä oli saanut tehtävänantonsa, ohjeistimme seuraavat tehtävät kahdelle pienemmälle ryhmälle (LIITE 7). Pienemmistä ryhmistä toinen sai mietittäväkseen alastonkuvien lähettämistä Snapchatissa ja toinen ryhmä

nettitutuihin liittyvän tehtävän. Näissä ryhmissä syntyneistä keskusteluista poimimme myös opinnäytetyömme nimen. Alastonkuvien lähettämisestä keskustellessa yksi ryhmän hiljaisemmista osallistujista uskalsi sanoa haluavansa, että häneltä kysytään lupa ennen kuvan lähettämistä. Osallistujan kommentti sitoutui mielestämme hyvin kaikkiin opinnäytetyömme teemoihin. Keskustelua syntyi myös nettitutuista ja niiden tärkeydestä nuorten elämässä. Muutamat ryhmäläiset kertoivat omaavansa esimerkiksi eri fani-ryhmistä saatuja nettituttuja. Nettituttujen kanssa nuoret jakavat kertomansa mukaan mielenkiinnonkohteita ja saavat olla samanhenkisten ihmisten kanssa. Ajan rajallisuuden vuoksi kävimme ryhmien tilanteet pääpiirteittäin läpi ja kysyimme nuorille jääneet päällimmäiset mielipiteet ja tuntemukset. Ryhmä kuitenkin oli tässä vaiheessa jo melko väsynyt, eikä kommentteja tullut paljoa. Ryhmätyöskentelyn jälkeen puhuimme muutamalla sanalla Pornosta ryhmän kanssa (LIITE 8). Kerroimme ettei pornon katselu ole vaarallista, kunhan muistaa sen olevan näyteltyä ja että seksiä ei kannata opiskella pornoa katsomalla. Keskustelimme myös pornon olevan aikuisille tarkoitettu kiihottumisväline. Selitimme miksi pornon ikäraja on K18 ja minkälaisia vaaroja pornosta saattaa ilmetä. Tähän osioon käytimme aikaa 35 minuuttia.

Lopuksi keräsimme koko ryhmän seisomaan ringiin ja kiitimme nuoria hyvästä osallistumisesta. Varmistimme myös, että kenellekään ei jäänyt mitään epäselvää ja ettei mikään aihe jäänyt vaivaamaan nuoria. Kun kenelläkään ei ollut kysyttävää, keräsimme nopean suullisen palautteen peukaloita apuna käyttäen. Alaspäin käännetty peukalo tarkoitti, ettei oppitunnista ollut hyötyä, oppitunnin aiheet olivat huonoja ja ohjaajat eivät onnistuneet tunnin pitämisessä. Vaakatasossa oleva peukalo tarkoitti oppitunnin olleen ”ihan ok”, monet aihealueet olivat tuttuja ja että ohjaajat olivat kelpollisia. Ylöspäin käännetty peukalo tarkoitti, että oppitunti oli mukava, hyödyllinen, opettavainen ja ohjaajat olivat hyviä. Ennen lopetusta pyysimme rippikoululaisia täyttämään lyhyen palautelomakkeen (LIITE 2). Lopetukseen meni aikaa noin 10 minuuttia.

5.4 Oppitunnin arviointi

Tieteellisen tekstin kirjoittajan yksi tärkeimmistä arvollisista tavoitteista on itenäisesti ja puolueettomasti kirjoitettu teksti. Näin saavutetaan korkealaatuisia lopputuloksia tiedonhaussa ja uusien ajatusten luomisessa. Tietoa tarkastelevan tulisi myös aina tiedottaa peittelemättömästi ja perinpohjaisesti kaikki päätelmänsä sekä huomionsa. Kirjoittajan oma hyöty tai auktoriteetti ei myöskään saisi vaikuttaa uuden informaation luomiseen. (Kuula 2006, 25.) Pyrimme siihen, että kaikki käyttämämme tieto oppituntia suunnitellessa ja opinnäytetyötä tehdessämme oli näyttöön perustuvaa ja täten myös luotettavaa. Käytimme myös riippumattomia kansallisesti tunnettuja järjestölähteitä apuna toiminnallista tehtävää suunniteltaessa. Tämä lisäsi työmme tieteellistä luotettavuutta, mikä on tärkeä eettisesti huomioitava asia.

Opinnäytetyötä toteuttaessa oppitunnista jäi meille positiivinen mielikuva. Oppitunti eteni suunnitellusti ja pystyimme muokkaamaan oppitunnin kulkua ryhmän ja tilanteen mukaisesti. Saimme alun kankeuden jälkeen luotua rennon ja luotamuksellisen ilmapiirin. Sanaselityksessä isokset olivat ensin ainoita, jotka uskalsivat arvata sanoja. Positiivisen palautteen ja avoimen ilmapiirin myötä myös rippikoululaiset uskalsivat osallistua aktiivisemmin. Sekä isokset että rippikoululaiset tiesivät lähes kaikki sanoista oikein ja tarvitsivat tukea vain muutaman käsitteen selittämisessä. Harjoite loi tervettä kilpailuhenkeä ja toimi tunnelman nostattajana. Ryhmäläisillä näytti myös olevan hauskaa ja sekä rippikoululaiset että isokset ottivat hyvin kontaktia meihin ohjaajiin tehtävän aikana. Saimme harjoitteen avulla arvioitua kuinka paljon ryhmä jo tietää eri käsitteistä ja paljonko meidän tulisi avata niitä oppitunnin edetessä. Rennompi tunnelma rohkaisi myös nuoria liittymään keskusteluun ja sanomaan mielipiteensä oppitunnin edetessä. Rennon ilmapiirin luominen oli meille olennainen tavoite. Seksuaalisuus on aiheena arkaluonteinen ja saattaa herättää nuorissa monenlaisia tunteita ja ajatuksia. Ilmapiirin luomiseen vaikutti oma asennoitumisemme, isosten läsnäolo, selkeä ohjeistus ja nuorten aito kuunteleminen.

Nuoret jaksoivat olla hyvin mukana kahden tunnin ajan. Kävimme oppitunnin aikana läpi paljon asiaa ja ohjeistamamme tekeminen vaati runsaasti ajatustyötä. Nuorten keskittymisen kannalta olisi voinut olla parempi luoda tiiviimpi koko-

naisuus, jota heidän olisi ollut helpompi käsitellä. Tarkoitus oli pitää ennen netti ja seksi -osiota lyhyt tauko, mutta se ei sopinut aikatauluun. Ryhmän mielenkiinto pysyi melkein samanlaisena koko oppitunnin. Väsynein ilmapiiri oli kristillisen ihmiskäsityksen aikana, sekä netti ja seksi -tuokion läpikäynnin aikana. Mielestämme nuorten kiinnostuneisuutta lisäsi se, että sanoimme heti alussa tarkoituksemme olevan antaa puheenvuoron heille. Mielenkiintoa ylläpiti myös toiminnallisuus, sillä minimoimme teoratiedon suoran kertomisen. Lisäsimme teoriatietoa toiminnan oheen esimerkiksi käsitteiden määrittelyllä ja kysymyksiin laajasti vastaamalla. Uskomme innostuneen asenteemme vaikuttavan myös nuorten asennoitumiseen.

Omaa arvioamme oppitunnista tukee myös nuorilta keräämämme palaute. Suullisesta palautteesta saimme 13:sta peukalosta 11 ylöspäin käännettyä ja 2 vaakasuorassa olevaa (kolme ryhmäläistä oli joutunut lähtemään ennen lopetusta muihin tehtäviin). Saimme myös kirjallisen palautteen 13:lta rippikoululaiselta. Nuorilta kerätyssä palautekyselyssä kaikki vastaajat kokivat oppitunnin hyödylliseksi ja vain neljä oli kokenut, etteivät olleet oppineet uutta. Loput yhdeksän nuorta olivat listanneet oppimikseen asioiksi: ihmisarvoja, uusien käsitteiden oppimista, ikärajoista ja "lakijutuista" oppimista sekä yksi oli vastannut "kaikkee". Kaksi vastaajaa oli merkinnyt kyllä ja ei-vaihtoehdot kysymykseen siitä olisivatko he halunneet puhua muistakin asioista. Vastaajat eivät kuitenkaan olleet avanneet sitä, mistä aiheista olisivat mahdollisesti halunneet vielä keskustella. Kaikki vastaajista olivat saaneet osallistua mielestään riittävästi. Avoimeen kenttään saimme positiivista palautetta siitä, että ohjaajina olimme toteuttaneet oppitunnit hyvin ja että oppitunti oli mukava.

Kehitettävää meille jäi muutamassa asiassa. Olisimme voineet aikatauluttaa tilanteen paremmin ja pitää oppitunnin testiryhmälle ennen varsinaista oppituntia. Kolmekymmentä minuuttia on lyhyt aika käydä läpi laajoja aihealueita. Varsinkin netti ja seksi-osuudessa aika loppui kesken – tunnin lisääjalla ja pienellä tauolla ryhmä olisi mahdollisesti jaksanut paremmin. Netti ja seksi -osion aikataulutus olisi todennäköisesti keventynyt, jos tehtävistä olisi annettu vain yksi koko ryhmälle ja sen jälkeen käyty sitä yhdessä läpi. Vaihtoehtona olisi myös

ollut tehdä lyhyemmät tehtävät. Tarkoituksena oli antaa ryhmien esitellä tapauksensa ja keskustella muiden ryhmien kanssa tapauksista.

Koemme kuitenkin nuorten saaneen sekä itsenäisesti, että ryhmässä pohtia tehtäviä ja kysyä mieltään askarruttavia kysymyksiä rauhassa meiltä ohjaajilta. Pienryhmissä syntyi hyviä keskusteluja ja nuoret tiesivät jo paljon turvataidoista. Keskusteluissa nousi esille omakohtaisia kokemuksia nettikiusaamisesta ja nuoret kokivat, että monet tilanteet voisivat tapahtua oikeassa elämässä ja kouluyhteisössä. Nuoret kuvailivat hyvin eri henkilöiden tunnetiloja ja asettuivat toisten tilanteisiin. Kysymyksiä tuli meille ohjaajille rikosoikeudellisista asioista ja niihin liittyvistä epäselvyyksistä. Pienryhmäkeskustelun avulla saatiin hyvin ääneen myös useita hiljaisempia nuoria, jotka olivat tunnin aikana ehkä puhuneet varovaisemmin. Tarkoituksenamme oli ryhmätyöskentelyn jälkeen käydä läpi myös seksiin liittyvää tiedonhallintaa ja pornoa isona ryhmäkeskusteluna (LIITE 8). Teimme kuitenkin päätöksen jättää tämän osion täydellisen läpikäynnin pois ajan rajallisuuden vuoksi.

Myös ammatillisuuden kanssa meille jäi hieman parannettavaa. Pyrimme parhaamme mukaan ottamaan nuorten sanomiset huomioon ja ottamaan heidän mielipiteensä vakavasti keskustellaksemme niistä ryhmänä. Muutamassa tilanteessa henkilökohtaiset mielipiteemme saattoivat ilmetä puheestamme sitä itse huomaamattamme. Neutraalimpi puhetapa olisi ollut nuorten ajattelun tukemisen kannalta hyödyllisempää. Omien mielipiteiden ilmeneminen saattoi tietyllä tapaa helpottaa ryhmän luottamusta meihin, mutta saattoi olla myös epämiellyttävää niille ryhmäläisille, joilla oli erilaisia arvoja kuin meillä. Ottaen huomioon sen, että meistä kukaan ei ole pedagogiikan erityisammattilainen, suoriudimme opetuksesta ja ryhmänohjauksesta hyvin.

Ryhmänohjauksesta kahdella meistä on paljon aikaisempaa kokemusta sekä rippikoulutyössä, että koulu- ja vapaa-ajanympäristöissä. Ryhmän hiljaisuudesta huolimatta, saimme nuoret keskustelemaan ja tuomaan julki omia mielipiteitään todella hyvin. Rippikoululaiset saivat sekä omasta, että meidän mielestämme osallistua oppitunnin tapahtumiin aktiivisesti. Nuorten osallistaminen oli yksi tärkeimmistä tavoitteistamme ja sen täyttymiseen olemme tyytyväisiä.

Saadaksemme enemmän kommenttia omasta ammatillisuudestamme ja toiminnastamme, meidän olisi pitänyt pyytää rippikoulunohjaajaa oppitunnille. Nyt ilmaisimme ohjaajille vain, että he voivat halutessaan osallistua oppitunnille. Ohjaajalla olisi ollut ammattimaisempi ote arvioida meidän toimintaamme ja antaa kehittämisehdotuksia, miten parantaa esimerkiksi ulosantiamme.0

6 POHDINTA

Ajatus opinnäytetyöstä lähti ryhmän jäsenten kokemuksista peruskoulun seksuaalikasvatuksesta. Olimme kaikki kokeneet sen vajavaiseksi, minkä vuoksi halusimme täydentää nuorten seksuaalikasvatuksessa ilmeneviä vajavaisuuksia. Mielestämme aihe on tärkeä ja ajankohtainen. Yksi opinnäytetyön tavoitteista oli luoda oppitunti, jossa saisimme nuoret tarkastelemaan seksuaalisuutta ja sen moninaisuutta. Tavoitteena oli rikkoa seksiin, seksuaalisuuteen ja sukupuolisuuteen liittyviä stereotypioita luomalla samalla turvallinen keskusteluympäristö riippikoululaisille. Työn tavoitteena oli myös tukea nuoria kohtaamaan mediassa esiintyvä seksi ja seksuaalisuus riskittömästi. Rakensimme toiminnallisen tapahtuman kykyjemme mukaan oppilaslähtöiseksi niin, että nuoret kokisivat puhumisen ja mielipiteensä ilmaisemisen turvalliseksi.

Halusimme myös kartuttaa tietopohjaamme seksuaalisuudesta sairaanhoitajina, sillä koimme osan seksuaalisuuteen liittyvästä termistöstä haastavaksi. Ammatillisia tavoitteitamme oli myös harjaantua eri-ikäisten ihmisten arvostavassa kohtaamisessa seksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Tavoitteenamme oli myös saada taitoja seksin kaltaisten arkaluontoisempienkin asioiden esille ottamiseksi hoitajina sekä suorasti että hienotunteisesti.

Haasteena opinnäytetyössämme oli aikataulutusta ja jäsennellyn tekstin tuottaminen. Ryhmässä laajemman projektin suorittaminen ja valmistelu on aina haastavaa ja jokaisen ryhmäläisistä täytyi työn eri vaiheissa harkita omia opiskelu- ja vuorovaikutustekniikoitaan. Opinnäytetyö auttoi ryhmäämme harjaantumaan vuorovaikutuksellisempaan ja ymmärtäväisempään tiimityöskentelytapaan. Opimme kuinka tärkeää yhteisten, projektiin liittyvien tavoitteiden luominen heti alussa on, jotta yhteistyö ryhmässä toimii. Opimme myös lisää seksuaalisuuden termistöstä ja kehitimme ymmärrystämme siitä, kuinka paljon kyseiset termit saattavat muuttua lyhyelläkin aikavälillä.

Toiminnallisessa tapahtumassa onnistuimme paljon, mutta löysimme tuokiostamme vielä kehitettävää. Onnistuimme saamaan hiljaiseksi kuvatun ryh-

män osallistumaan hienosti yhdessä käytäviin keskusteluihin ja harjoitteisiin. Saimme hiljaisempia ja varautuneempia ryhmäläisiä avautumaan pienryhmätyöskentelyssä. Onnistuimme välittämään nuorille uutta teoretietoa toiminnallisuuden avulla. Vuorovaikutuksellisesti ryhmällämme on vielä kuitenkin kehitettävää neutraalina ja objektiivisena pysymisessä.

Tapahtumaamme osallistuneet rippikoululaiset tiesivät jo ennen oppituntia perusasioita enemmän seksuaalisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Tämä kertoo nuorten oma-aloitteisuudesta selvittää seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä, mutta myös suomalaisesta seksuaalikasvatuksesta. Seksuaalisuuteen liittyvässä tiedonhankinnassa lähteiden luotettavuuteen liittyvät asiat vaikuttivat olevan nuorilla hukassa ja virheellistä tietoa heillä oli jokaiseen työmme aihealueeseen liittyen. Tietoa puuttui myös suostumuksesta ja nettiin liittyvistä turvataidoista, mikä voi aiheuttaa nuorille todellisia vaaratilanteita. Tästä voimme päätellä tarpeen nuorten seksuaaliterveysopetukselle ja voimme myös havaita nykyisessä peruskoulun seksuaalikasvatuksessa olevan puutteita.

6.1 Eettisyys

Eettistä haastetta työhömmme toi se, että toteutimme seksuaalisuuteen liittyvän opinnäytetyön seurakunnan piirissä. Otimme käsittelyyn asioita, jotka ovat kirkon piirissä olleet viime vuosina melko arkoja, kuten eri seksuaaliset suuntautumiset. Tämän vuoksi meidän tuli olla erityisen hienotunteisia huomioidessamme oppilaita, heidän huoltajiaan ja seurakuntaa. Huomioimme tämän haasteen tekemällä lupalomakkeen, jolla kysyttiin huoltajilta saavatko nuoret heidän puolestaan osallistua järjestämäämme tuokioon. Kysyimme myös seurakunnan työntekijöiden mielipidettä oppituntimme aiheista.

Kirkolla on ollut ajansaatossa erinäisiä erimielisyyksiä liittyen ihmisten seksuaalisuuteen. Hyviä esimerkkejä ovat 2000-luvulla käydyt keskustelut naispappeudesta, samaa sukupuolta olevien parisuhteesta sekä tasa-arvoista avioliittolaisista. (Ratinen 2015, 18 – 19.) Kirkolla on ollut keskeinen rooli seksuaalisuuteen liittyvien ihanteiden määrittelyssä. Perinteisesti kristinuskossa onkin ihannoitu

avioliitossa tapahtuvaa lisääntymistarkoituksellista seksiä. (Ratinen 2015, 10.) Raamatun luomiskertomuksessa Jumalan kuvataan luoneen ihmisen ja kaksi sukupuolta: miehen ja naisen. Miehen ja naisen tehtäväksi on määritelty yhdessä suvun jatkaminen. Tämä ajatusmalli on kuitenkin ristiriidassa monien seksuaalisuutta koskevien tutkimusten tuloksiin, joista huomataan, ettei seksuaalisuudella ole yhtä yksiselitteistä olemusta tai ydintä. (Ratinen 2015, 15 – 18.) Useissa Piispainkokouksen hyväksymissä rippikoulun oppikirjoissa todetaan kahden sukupuolen olemassaolo ainutlaatuisena ilmentymänä ilman syvempiä pohdintoja ihmisen sukupuolesta tai sukupuolisuudesta. Myös seksuaalisuuden määritelmä ja sen merkitys ihmiselle jäävät vähäiseksi käyttämässämme lähdekirjoissa. (Sakasti i.a.; Kemppainen 2012, 54 – 59.) Koemme, että luterilainen kirkko on suomalaisen nyky-yhteiskunnan kanssa murroksessa ja käy aktiivisesti läpi suuria muutoksia sekä sisäisiä ristiriitoja.

Tulevaisuudessa kirkon sisäisten vaikuttajien tulee pohtia seksuaalisuuteen liittyviä arvojansa ja ajatusmaailmaansa. Kirkon toiminnan kriittinen ajattelu on tärkeää, sillä tiettyjen normien hyväksynnällä tai kieltämisellä voi olla suuriakin vaikutuksia yksittäiseen ihmiseen. (Ratinen 2015, 227.) Vaikka kirkolla on vakaita ja perinteisiä käytäntöjä, muutosta on havaittavissa. Vaikka kirkon sisällä mielipiteet sukupuolisuudesta sekä seksuaalisuudesta vaihtelevatkin huomattavasti, kirkon piiriin on syntynyt erilaisia seksuaalista tasa-arvoa puolustavia liikkeitä, esimerkiksi ekumeeninen Yhteys-liike. (Ratinen 2015, 20.) Kirkon työntekijöiden joukossa on myös avoimesti seksuaalivähemmistöjä edustavia henkilöitä.

6.2 Kehittämisideat

Suomen luterilaisella kirkolla on vielä paljon mahdollisuuksia käyttämättä seksuaaliopetuksen edistämisessä. Rippikoulu voisi toimia täydentäjänä seksuaaliopetuksessa alueilla, joihin peruskoulun oppitunneilla ei jää riittävästi aikaa. Eri alueiden seurakunnilla saattaa myös olla eroja siinä, kuinka paljon he rippileireillään seksuaalisuutta käsittelevät. Halusimme luoda materiaalia, jota myös tulevat rippikoulun ohjaajat pystyisivät käyttämään puhuessaan nuorille rakkau-

desta, parisuhteista ja seksistä. Tulevaisuudessa olisikin hyvä selvittää, miten seurakunta voisi tukea koulujen opetussuunnitelmaa nuorten seksuaaliopetuksessa. Huomioon olisi myös otettava ne nuoret, jotka eivät käy rippikoulua.

Seksuaalikasvatuksen tulisi muokkautua ympäröivän yhteiskunnan ja uusien sukupolvien mukana. Kehittäminen vaatii näyttöön perustuvaa ja tutkittua tietoa, jotta nuorten seksuaalikasvatuksen korkea taso saadaan säilytettyä. Tiedonhankinnan uudet haasteet niin kuin digitalisaatio ja globalisaatio muuttavat nuorten tiedon keruun ja käsittelyn tarpeita. Sen vuoksi tarvitsemme jatkuvaa ja ajankohtaista tutkimusta sekä uutta lähestymistapaa liittyen nuorten kohtaamiin seksuaalisuuden teemoihin. Sen lisäksi että nuorten seksiin liittyvän tiedonkeruumenetelmät ja opetustarpeet muuttuvat, muuttuvat myös vanhempien tarpeet. Vanhempien tulisi olla mukana nuoren seksuaalikasvatuksessa ja ottaa vastuuta nuoren turvallisuudesta. Tämän vuoksi olisi hyvä kartoittaa myös vanhempien ajatuksia nuoren seksuaalikasvatuksesta.

Jokaiselle ikäryhmälle tulee opettaa perusasiat seksuaalisuudesta. Opetetun tiedon tulisi perustua biologiaan, henkiseen hyvinvointiin ja vastuuseen. Tämän lisäksi nuoria tulisi valmistaa siihen mikä heille seksuaalisuudessa minäkin ajanjaksona on ajankohtaista. Tämän opinnäytetyön tekijöinä koemme tarpeellisena kaiken seksuaaliopetuksen ja mielestämme seksuaaliopetukseen tulisi panostaa enemmän. Nuorille on tärkeä myös opettaa, että seksi on muutakin kuin pelkkä ”sisään, ulos ja ravistus.”

LÄHTEET

Aaltonen, Jussi 2012. Turvataitoja nuorille. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Viitattu 7.8.2017

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90817/Opas_21%20_verkko.pdf?sequence=1

Forss, Marko 2013. Seksuaalinen häirintä netissä. Uusi Suomi. Viitattu 7.8.2017

<http://markofobbaforss.puheenvuoro.uusisuomi.fi/144649-seksuaalinen-hairinta-netissa>

Brusila, Pirkko i.a. Seksuaaliterveys ja seksiongelmät. Mehiläinen. Viitattu

2.10.2017

<https://www.mehilainen.fi/seksuaalisuus/seksuaaliterveys>

Gergov, Vera 2016. Seksuaalisuuden haltuunotto nuoruusiässä: siirtymä lapsuuden kiintymysobjekteista kohti aikuista seksuaalisuutta psykoterapiassa. Psykoterapia 35(4), 233 – 248. Viitattu 6.8.2017

<http://www.psykoterapia-lehti.fi/tekstit/gergov416.pdf>

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry 2015. Ryhmäilmiö – ryhmän ohjaajan käsikirja. EHYT ry. Viitattu 10.9.2017

http://www.ehyt.fi/sites/default/files/Ryhmailmio_verkko.pdf

Ensi- ja turvakotienliitto ry i.a. Miten puhua seksuaalisesta kaltoinkohtelusta nuoren kanssa? Ensi- ja turvakotienliitto ry. Viitattu 2.10.2017

https://www.turvakoti.net/site/?lan=1&page_id=264

Hattula.fi i.a. Tietoa Hattulasta. Viitattu 10.9.2017 <https://www.hattula.fi/tietoa-hattulasta/>

Hattulan seurakunta i.a.a. Hattulan seurakunta. Info ja asiointi. Viitattu

10.9.2017 <http://www.hattulanseurakunta.fi/info-ja-asiointi>

Hattulan seurakunta i.a.b. Nuoret. Viitattu 10.9.2017

<http://www.hattulanseurakunta.fi/tapahtumat/harrastukset-ja-ryhmat/nuoret1>

Hattulan seurakunta i.a.c. Tapahtumat. Echo (nuoret aikuiset). Viitattu

10.9.2017

<http://www.hattulanseurakunta.fi/fi/tapahtumat/harrastukset-ja-ryhmat/echo-nuoret-aikuiset->

- Hiv-tukikeskus i.a.a. Identiteetti ja itsemäärittely. Viitattu 16.12.2016
<http://justwearit.fi/mina/itsemaarittely-ja-itsetunto/>
- Hiv-tukikeskus i.a.b. Bi, hetero, homo vai jotain muuta? Viitattu 16.12.2016
<http://justwearit.fi/mina/bi-hetero-homo-vai-jotain-muuta-2/>
- Karvinen, Marita i.a. Materiaalit. Seta. Viitattu 16.8.2017 <http://seta.fi/materiaali/>
- Kemppainen, Emmi 2012. Rippikoulun oppikirjojen seksuaali- ja perhe-etiikka. Helsingin yliopisto: Uskonnonpedagogiikan pro gradu -tutkielma. Viitattu 11.8.2017
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/33749/rippikou.pdf?sequence=1>
- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Laurea-ammattikorkeakoulu 2015. Kunnolla Somessa! Viitattu 21.12.2016
http://www.vanhempainliitto.fi/filebank/2785-bspirit_kunnolla_somessa.pdf
- Leppänen, Veera & Susineva, Anni 2015. Justwearit.fi – nuorten seksuaaliterveys on muutakin kuin kondomin käyttöä. HIVPOINT. Viitattu 5.8.2017 <http://hivpoint.fi/justwearit-fi-nuorten-seksuaaliterveys-on-muutakin-kuin-kondominkaytto/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.a. Seksuaalinen häirintä. Viitattu 7.8.2017
<https://www.mll.fi/kasvattajille/kiusaamisen-ehkaiseminen/seksuaalinen-hairinta/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.b. Lapsi ja netin pornografia – ohjeita lapsen kanssa keskusteluun. Viitattu 21.12.2016
http://www.mll.fi/@Bin/20134751/Lapsi_ja_netin_pornografia7.pdf
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2012. Viisaasti verkossa – opas tukioppilastoimintaan. Viitattu 21.12.2016 http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/dde6339f35b6395fbbe03467cecc67c1/1482332464/application/pdf/16415167/Viisaasti%20verkossa%202012_ww.pdf
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017. Seksuaalisuudesta puhuminen nuorelle. Viitattu 2.10.2017 <https://www.mll.fi/vanhemmille/vinkkeja-lapsiperheen-arkeen/seksuaalisuudesta-puhuminen-nuorelle/>

- Mattila, Aino 2016. Transsukupuolisuus. Keskeistä. Kustannus Oy Duodecim.
Viitattu 21.12.2016
http://www.terveysportti.fi/anna.diak.fi:2048/dtk/ltk/koti?p_artikkeli=ykt00865&p_haku=transsukupuolisuus
- Mediakasvatusseura ry i.a. Nuorten mediamaailma pähkinäkuoressa. Viitattu 21.12.2016
http://www.mediakasvatus.fi/files/nuorten_mediamaailma_pahkinan_kuoressa.pdf
- Mediataitokoulu 2016. Pornosta on puhuttava! Medialukutaito osana seksuaalikasvatusta. Kohti keskustelevampaa seksuaalikasvatusta. Viitattu 21.12.2016
http://mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=1123:pornosta-on-puhuttava-medialukutaito-osana-seksuaalikasvatusta&catid=8&Itemid=400&lang=fi
- MLL nuorten netti i.a. Sukupuoli. Sukupuolivähemmistöt. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Viitattu 21.12.2016
<http://www.mll.fi/nuortennetti/omakehitys/murrosika/sukupuoli/>
- Määttä, Juulia 2015. Toiminnallinen opettaminen välineenä oppituntien aikaisen istumisen vähentämisessä. Oulun Yliopisto: Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Viitattu 28.9.2017
<http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201512082264.pdf>
- Nurmi, Pirjo 2004. Seksuaalisuuden kehitys ja sen tukeminen hoitotyössä. Teoksessa Paula Koistinen, Susanna Ruuskanen & Tuula Surakka (toim.) Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja. Helsinki: Tammi, 77 – 92.
- Nyström, Liselott i.a. Internet, nuoret ja seksi. Viitattu 21.12.2016
<https://www.decibel.fi/tietoa/mediataito-ja-netiketti/internet-nuoret-ja-seksi>
- Opetushallitus 2012. Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014 (sisällysluettelo ja luvut 1-5) 14.11.2012. Viitattu 28.9.2017
http://www.oph.fi/download/146131_Luonnos_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteiksi_VALMIS_14_11_2012.pdf
- Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Viitattu 20.10.2016 <http://www.oph.fi/ops2016/perusteet>

- Paalanen, Tommi 2011. Etiikka seksuaalineuvonnassa. Teoksessa Maija Ritamo, Katri Ryttyläinen-Korhonen & Saana Saarinen (toim.) Seksuaalineuvonnan tueksi – Raportti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 21 – 42. Viitattu 21.12.2016
<https://www.thl.fi/documents/10531/95613/Raportti%202011%2027.pdf>
- Pelastakaa lapset ry 2013. Internet ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö. Ota puheeksi. Viitattu 7.8.2017 http://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2016/02/01123848/Ota-puheeksi_Final.pdf
- Pietilä, Anne-Maija; Länsimies-Antikainen, Helena; Vähäkangas, Kirsi & Pirttilä, Tuula 2010. Terveiden edistämisen eettinen perusta. Teoksessa Anna-Maija Pietilä (toim.) Terveiden edistäminen – teoriasta toimintaan. Helsinki: WSOYpro
- Pihkala, Juha 2009. Uskoa tiedosta ja tietoa uskosta. Johdatus dogmatiikkaan. Helsinki: Edita.
- Pihkala, Maarit; Puu Oksanen, Pia & Lampinen, Johanna 2013. Mun rajat. Helsinki: Amnesty International. Viitattu 26.6.2017.
https://frantic.s3.amazonaws.com/amnesty-fi/2014/04/MUN-RAJAT_TYOKIRJA_TA_lores-3.pdf
- Piispainkokous 2001. Elämä – usko – rukous. Rippikoulusuunnitelma, 24. Viitattu 16.12.2016.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/85780A9E8154761EC225770A003912B4/\\$FILE/Rippikoulusuunnitelma%202001.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/85780A9E8154761EC225770A003912B4/$FILE/Rippikoulusuunnitelma%202001.pdf)
- Piispainkokous 2017. Suuri Ihme. Rippikoulusuunnitelma 2017. Viitattu 22.4.2017.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/400865F07982E0ECC2257D5100209E1D/\\$FILE/Suurilhme-Rippikoulusuunnitelma2017.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/400865F07982E0ECC2257D5100209E1D/$FILE/Suurilhme-Rippikoulusuunnitelma2017.pdf)
- Ratinen, Teemu 2015. Synnistä Jumalan lahjaksi. Muuttuva seksuaalisuus ja usko. Helsinki: Kirjapaja.
- Rikosuhripäivystys i.a. Toimi näin jos sinut on raiskattu. Raiskaus ja muu seksuaalinen väkivalta. Viitattu 21.12.2016 <http://nuoret.riku.fi/miten-autta-ystavaa/toimi-nain-jos-sinut-on-raiskattu/>

- Ryttyläinen-Korhonen, Katri & Ala-Luhtala, Riitta 2016. Seksuaaliterveys. Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos Vitattu 6.8.2017
<https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/ohjeet-ja-tukimateriaali/menetelmat/hyvinvointi-ja-terveystottumukset/seksuaaliterveys>
- Sakasti i.a. Piispainkokouksen hyväksymät rippikoulukirjat. Viitattu 15.8.2017.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content2C6C38>
- Savola, Elina & Koskinen-Ollonqvist, Pirjo 2005. Terveystieteen edistäminen esimerkein. Käsitteitä ja selityksiä. Viitattu 4.8.2017
https://www.soste.fi/media/pdf/terveyden_edistaminen_esimerkein_2005.pdf
- Senso 2013. Seksuaaliterveys. Viitattu 5.8.2017
<http://www.sensonet.fi/seksuaalisuus/seksuaaliterveys/>
- Seta i.a. Seksuaalinen suuntautuminen. Viitattu 21.12.2016
<http://seta.fi/seksuaalinen-suuntautuminen/>
- Sininauhaliitto 2014. Kristillinen ihmiskäsitys. Viitattu 14.8.2017
<https://www.kristillinenvertaistoiminta.fi/hengellisyys/kristillinen-ihmiskasitys/>
- Snap inc i.a. Tietosuojaseloste. Viitattu 28.9.2017 <https://www.snap.com/fi-FI/privacy/privacy-policy/>
- Spišák, Sanna 2016. Median seksisisällöt ja mediakasvatus. Mediakasvatusseura. Viitattu 21.12.2016 <http://www.mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2016/11/Median-seksisisallot-ja-mediakasvatus.pdf>
- Sosiaali- ja terveysministeriö i.a. Seksuaaliterveyden edistäminen. Viitattu 4.8.2017 <http://stm.fi/seksuaaliterveys>
- Suomen Evankelisluterilainen kirkko i.a. Rippikoulu tukee kasvua. Viitattu 22.4.2017 <http://evl.fi/tutki-uskoa/rippikoulu>
- Terveystieteenhuoltolaki 2010/1326. Viitattu 4.8.2017
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>
- Terveystieteen ja hyvinvoinninlaitos 2016. Edistä, ehkäise, vaikuta – seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014 – 2020. toim. Reija Klementti ja Eija Raussi-Lehto Terveystieteen ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 5.8.2017

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116162/THL_OPAS33_VERKKO9.3.2016.pdf?sequence=3

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017a. Keskeiset käsitteet. Viitattu 2.10.2017

https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/seksuaalisuus-puheeksi/keskeiset-kasitteet

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017b. Esimerkkejä käytäntöön. Viitattu

2.10.2017 https://www.thl.fi/en/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/seksuaalisuus-puheeksi/esimerkkeja-kaytantoon

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Seksuaaliterveys. Viitattu 4.8.2017

<https://www.thl.fi/fi/web/terveyden-edistaminen/toimijat/terveyden-edistaminen-eri-toimialoilla/terveyden-ja-hyvinvoinnin-edistaminen-ammattillisessa-koulutuksessa/seksuaaliterveys>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos i.a.a. Seksuaalinen suuntautuminen. Seksuaalivähemmistöt. Viitattu 21.12.2016

<https://www.thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sukupuolen-moninaisuus/seksuaalinen-suuntautuminen>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos i.a.b. Sukupuolen moninaisuus. Viitattu

21.12.2016 <https://www.thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sukupuolen-moninaisuus>

The asexual visibility & education network i.a. Overview. Arousal. Viitattu

21.12.2016 <http://www.asexuality.org/?q=overview.html>

Trasek ry i.a. Transsukupuolisuus. Viitattu 21.12.2016

<http://trasek.fi/perustietoa/transsukupuolisuus/>

Vilkka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2004. Toimiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Väestöliitto i.a. WHO:n standardit Euroopassa. Viitattu 16.12.2016.

http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/pienten_1asten_vanhemmat/lapsijaseksuaalisuus/kokonaisvaltainen-seksuaalikasva/standardit/

Weissenfelt, Jukka & Huovinen, Juha i.a.a. Some ja nuoret 2015. Tiivistelmä.

Ebrand Suomi Oy. Viitattu 21.12.2016

<http://www.ebrand.fi/somejanuoret2015/tiivistelma/>

Weissenfelt, Jukka & Huovinen, Juha i.a.b. Suosituimmat sosiaalisen median

palvelut. Ebrand Suomi Oy. Viitattu 21.12.2015

<http://www.ebrand.fi/somejanuoret2015/2-suosituimmat-sosiaalisen-median-palvelut/>

LIITE 1: LUPALAPPU

Hei, sinä rippikoululaisen huoltaja!

Olemme sairaanhoitaja ja sairaanhoitaja-diakonissa opiskelijoita Porin Diakonia ammattikorkeakoulusta ja toteutamme käytännönsion opinnäytetyöstämme nuorene rippileirillä. Aiheenamme on nuorten seksuaalisuus. Pääteemoinamme ovat suostumus, seksuaaliset suuntautumiset ja sukupuoliisuus, sekä ajankohtainen netti/sosiaalinen media ja seksi.

Olemme suunnitelleet nuorille rippileirille opetustuokion, jossa käymme edellä mainittuja aiheita lävitse niin käytännön esimerkkien ja erilaisten oppimistehtävien kuin myös faktatiedon kautta. Tavoitteenamme on lisätä nuorten tietoisuutta aiheista ja käsitellä asioita nuorten kanssa yhdessä, niin että nuoret saavat itse pohtia ja osallistua mahdollisimman paljon tuokion kulkuun. Kysymme myös anonyymien palautteen tuokiosta riparilaisilta.

Koska olemme rippikoulun ulkopuolisia henkilöitä, tarvitsemme teidän lupanne siihen, saako nuorene osallistua suunnittelemaamme opetustuokioon.

Nuoren nimi: _____

Annan nuorelle luvan osallistua: ☐ **En anna nuorelle lupaa osallistua:** ☐

Huoltajan allekirjoitus: _____

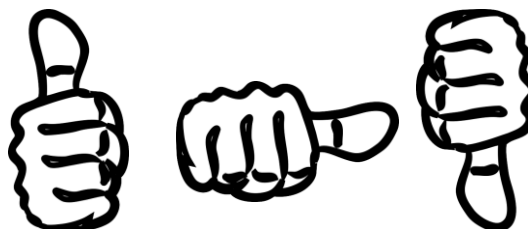
Ystävällisin terveisin!

Saija Jyräkoski
Iina-Emilia Koskinen
& Janika Pekonen

Jos toivot lisätietoa liittyen opetustuokioon, älä epäröi ottaa yhteyttä ☺!

etunimi.sukunimi@student.diak.fi

LIITE 2: PALAUTELOMAKE

Palautelomake

Hei kiitos että jaksoit niin hyvin koko pitkän kaksituntisen, toivottavasti iltapäivästä oli sinulle hyötyä!

Viimeinen pyyntömme olisi että heität meille palautetta oppitunnista, tähän voit listata kaikki risut ja ruusut:

1) Koitko tuokion hyödylliseksi? Kyllä ☐ Ei ☐

2) Opitko jotain uutta? Kyllä ☐ Ei ☐

Jos kyllä, mitä?

3) Olisitko halunnut kuulla tai puhua jostain muustakin asiasta? Kyllä ☐ Ei ☐

Jos kyllä, mitä?

4) Saitko osallistua riittävästi? Kyllä ☐ Ei ☐

Jos ei, miten olisit halunnut osallistua?

5) Tässä kohtaa sana on vapaa – kehuja ja kritiikit otetaan vastaan 😊 (Voit halutessasi jatkaa toiselle puolelle ;))

LIITE 3: SANASELITYS SANAT

Hetero

Arvostaminen

Ihmisoikeudet

Kiusaaminen

Koskemattomuus

Kunnioitus

Stalkkaus

Nautinto

Seksuaalisuus

Seksuaalinen häirintä

Seksuaalinen suuntautuminen

Seksuaalinen itsemääräämisoikeus

Positiivinen

Stereotypia

Sukupuoli

Tasa-arvo

Turvallisuus

Vapaus

Vastuu

Vähemmistö

Grooming

Porno

Suojaikäraja

Vihapuhe

LIITE 4: PREZIT-ESITYS SUOSTUMUKSESTA

Kuka on joskus suostunut tilaamaan jonkin uutiskirjeen sähköpostiin?

Onko jollekin uutiskirje tullut vaikka ei olisi sitä halunnut?

Mikä vaikuttaa päätöksen tekoon?

Miksi päätöksien teko on joskus vaikeaa?

Tai on vaikea pitäytyä päätöksessään?

**Miksi omat päätökset,
valinnat ja mielipiteet
ovat arvokkaita?**

Kristillinen ihmiskäsitys

- Ihminen on Jumalan luoma (1. Moos. 1:27)
- Jokainen on arvokas
 - Kultainen sääntö
 - Rakkauden kaksoiskäsitys
 - Ps. 139:14-18
- Vastuu
- Perisynti

STOP!- harjoite

- Miltä harjoitus tuntui?
- Mitä ajatuksia harjoitus herätti?
- Oliko eri ihmisillä erilaiset etäisyystarpeet?
- Pääsitkö jonkun ihmisen lähemmäksi kuin toisen? Miksi?
- Miltä tuntui, kun toinen sanoi "Stop!?" Olsitko voinut mennä vielä lähemmäksi?

- Mä saan pukeutua niin kuin mä haluan
- Mun ei tärjää olla samaa mieltä kuin mun kaverit
- Mulla on oikeus tuntea mun tunteita ja näyttää ne

- Bussissa aikuinen laittaa käden polvelleni ja alkaa lähennellä minua, mitä teen
- Mulla on oikeus päättää, kuka muhun saa koskea ja miten
- Mulla on oikeus sanoa ei

Suostumus

- Mikä katsotaan suostumukseksi?
- Mikä voi olla suostumus?
- Voiko suostumuksensa perua?

- Jokaisella on oikeus itsemääräämisoikeuteen, koskemattomuuteen, loukkaamattomuuteen ja turvallisuuteen
- Suostumuksen tulee olla annettu vapaaehtoisesti
- Suostumuksen tulee olla kaikilta osapuolilta

LIITE 5: ETUOIKEUSASKELEET-HARJOITE

Etu oikeus askeleet

Syrjintään, itsesyrjintään ja epätasa-arvoisiin mahdollisuuksiin perehdyttävä osallistava harjoite

Teema: Syrjintä, itsesyrjintä, normit, etuoikeudet

Kesto: N. 30 minuuttia

Tarvikkeet: Iso tila, roolikortit

Osallistujamäärä: 5- 25

Tavoite: Hlbtiq-ihmisiin kohdistuvan syrjinnän parempi hahmottaminen

Harjoituksen kulku:

Jaa oppilaille roolikortit, joiden sisältämiin henkilökuvauksiin heidän tulisi yrittää eläytyä.

Roolihenkilönsä silmin osallistujien tulee miettiä, mitä he voivat tai eivät voi tehdä alla olevista asioista. Mikäli käytössäsi on iso tila, pyydä jokaista astumaan askeleen eteenpäin, mikäli he voivat asian tehdä. (Jos käytössäsi on pieni tila, voit vaihtoehtoisesti pyytää osallistujia nousemaan ylös tai nostamaan kätensä ylös, kun he voivat jotain tehdä.)

Jokaisen väittämän jälkeen voit kysyä muutamalta askeleen ottaneelta sekä muutamalta paikalleen jääneeltä, keitä he ovat ja miksi he ottivat tai olivat ottamatta askelta. Oppilailta voi kysyä, miltä heistä tuntuu kun he eivät etene tai kun he voivat edetä. Harjoituksen päätteeksi katsotaan, kuka roolihahmoista on edennyt pisimmälle ja kuka on edennyt vähiten. Voidaan myös kysyä, mitä oppilaat näkevät; millainen tilanne on. Tämän jälkeen keskustellaan siitä, miksi näin tapahtui. Voidaan myös keskustella siitä, onko kyse rakenteellisesta vai asenteellisesta syrjinnästä tai kenties itsesyrjinnästä. Oppilaiden kanssa on myös tärkeä keskustella niistä ennakoajatuksista tai stereotyyppioista, mitä he liittivät jokaiseen roolihenkilöön.

Voiko roolihenkilö:

1. Ilmaista vapaasti omaa sukupuoltaan.
2. Käydä rauhassa julkisessa saunassa.
3. Perustaa perheen.
4. Puhua avoimesti ihmissuhteistaan.

5. Osoittaa hellyyttä kumppania kohtaan julkisesti.
6. Olla omana itsenään omassa uskonyhteisössään.
7. Osallistua perhetutun häihin oman kumppanin kanssa.
8. Saada helposti taitojen mukaista työtä, sieltä mistä vain haluaa.
9. Pyrkiä presidentiksi.
10. Adoptoida aikuisena lapsia.

Homo 27-vuotias Somalitaustainen Seurustelee Töissä nuoriso-ohjaajana Asuu veljen kanssa	Nainen 20-vuotias Toistaiseksi hetero Suomalainen Kauppakorkeakoulussa Asuu poikaystävänsä kanssa	Transgender 18-vuotias Hetero Kiinalainen Lukiossa Sinkku Asuu vanhempien kanssa
Mies, 50-vuotias Hetero Transvestiitti Naimisissa Töissä opettajana Asuu vaimon kanssa Kahden lapsen isä	Nainen 45-vuotias Biseksuaali Suomalainen Naimisissa miehen kanssa Töissä pappina	Transnainen 32-vuotias Lesbo Suomenruotsalainen Seurustelee Ammatiltaan tanssija Asuu yksin
Poika, 15-vuotias Liikuntavammainen Homo Suomalainen Lääkäriksi haluava Luokkakaveriinsa ihastunut Asuu vanhempien kanssa	Transmies 25-vuotias Hetero Sinkku, mutta ”tapailee” Suomalainen Töissä palomiehenä Asuu yksin	Poika 17-vuotias Hetero Seurustelee Ammattikoulussa Asuu käämpiksen kanssa Töissä kaupankassalla
Tyttö 13-vuotias Bi tai lesbo Turkkilaistaustainen Yläasteella opiskeleva Jalkapallonpelaaja Asuu perheensä kanssa	Intersukupuolinen 16-vuotias Hetero Yläasteella Yleisurheilija Asuu vanhempiensa kanssa	Nainen 60-vuotias Biseksuaali Rekisteröidyssä parisuhteessa Kolmen lapsen mummo Töissä talouspäälikönä

(Karvinen i.a.)

LIITE 6: NETTI JA SEKSI, TEHTÄVÄ 1

TEEMA: Seksuaalisen häirinnän monet muodot sosiaalisessa mediassa, sekä seksuaalisen hyväksikäytön riskitekijöitä

1. Valitkaa seuraavilla sivuilla olevista Instagram-kuvista **2-3 esimerkkiä**. Pohtikaa kuviin liittyviä kysymyksiä ryhmänä - Voitte myös pohtia muita kysymyksiä ja ajatuksia, joita valitsemanne tapaukset herättävät. Valmistautukaa esittämään ajatuksianne muille ryhmille.

2. (Jos aikaa): Miettikää ryhmänä seuraavia kysymyksiä
 - a. Mikä on Instagramin ja muiden kuvien jakamiseen käytettävien sovellusten tarkoitus?
 - b. Mikä on Instagramin kommenttien tarkoitus?
 - c. Mitä ajatuksia edellisen tehtävän kuvat herättivät?
 - d. Voisivatko tilanteet, joita edellisen tehtävän kuvissa käsiteltiin olla todellisia teidän arkipäivässänne?
 - e. Oletteko itse kohdanneet seksuaalista ahdistelua netissä?
 - f. Saiko jonkun kuvan kommentti sinut nauramaan? Miksi?
 - g. Miten voitte suojautua häiritsevältä kommentoinnilta somessa?
 - h. Pohtikaa mitä riskejä omassa sosiaalisen median käytössänne on?

Tapaus 1: Väärinkäsityksiä

Joona, 15v

Joona on nuori jääkiekkoilija joka on saanut koulussaan pelimiehen maineen. Monilla on se käsitys, että Joona deittailee kerrallaan ainakin kahta tyttöä. Yleinen huhu on myös että Joonalla on ollut juttua paljon vanhempien lukiolaisten tyttöjen kanssa. Huhut ovat lähteneet liikkeelle edellisestä koulujenlopusta, kun Joonan on kuulemma nähty pussailevan kahden eri tytön kanssa saman illan aikana.

Huhujen todenperäisyydestä ei ole tietoa. Joona on kuitenkin erityisesti oman luokan keskuudessa nostettu jonkinlaiseksi seksi-ikoniksi. Huhut ovat paisuneet paisumistaan ja Joonan huhutaan vaihtavan seksikumppania joka viikko.

Ainakin puolet huhuista Joona on yrittänyt kieltää, mutta niin tytöt kuin pojat luulevat että Joona nauttii saamastaan huomiosta; todellisuudessa se häiritsee Joonaa todella paljon. Flirttailevia kommentteja hän saa niin What's appiin kuin Snapchattiin. Pahimpia ovat kuitenkin Instagram-kommentit. Joonan profiili on julkinen ja häntä seuraavat monet oman koulun ja lähiseudun koulujen oppilaat, lätkäjoukkue ja myös muutama lukiolainen. Ihmiset joita Joona ei edes tunne lähettelevät hänelle kommentteja ja vihailevat seksuaalissävyytteisesti.

Pohtikaa:

1. Mitä ajatuksia kuva/tilanne/kommentit herättää? Mitkä kommenteista olivat seksuaalista häirintää?
2. Voivatko pojat kohdata seksuaalista ahdistelua netissä?
3. Onko tyttöjen ja poikien netissä kohtaamalla ahdistelulla eroja? Jos on, mitä?
4. Voiko kaverin ”läpällä” lähettämä kommentti olla seksuaalista ahdistelua? Entä missä menee vitsin raja kommentoinnissa: koska kommentoinnista tulee ahdistavaa?
5. Miten Joona voisi estää tämän kaltaisen kommentoinnin? Entä miten kaverit voisivat vaikuttaa tähän?

🕒 6min

♥ 138 Likes

👤 **AJoon** #mökkilife #rentoo #kohtakalaan

Katsuxx 🍕🍕🍕

Sambe99 Komee #fullhomo #SONNI 😍😍

Geraldd Landepimuja bongailees 😏

Viivolli Voin olla sun seuraava catch 🙌🙌🙌

Latuska Tuu jo takas, tääl naiset kuolee puutteeseen

Jukonen Äijjääää naisia kaatuu kun landella heinää 😏

Latkafam Tulin tälle kuvalle 🌟👀👀

Ossinen Bro 🔥

Lisbee Vietkö mut kiesille kun tuut takas 😏😏

Katakata Kiva paita... Näyttäs paremmalta mun lattialla 🤔

Saaanaaaaas Sulin noille silmille 😏😏

Omennaa Hah GAYYYY

Kuvan alkuperä: https://cdn.pixabay.com/photo/2016/03/27/22/21/boy-1284509_960_720.jpg

Tapaus 2: Millainen kommentointi on laitonta?

Santeri, 15v

Santeria on alettu homottelemaan sekä koulussa että sosiaalisessa mediassa 7luokan loppu puolella. Santeri itse kokee olevansa hetero ja on huutelijoille tästä jo moneen kertaan sanonut sekä kommenteissaan että myös päin naamaa. Homottelu lähti siitä, kun Santeri puolusti kiusattua 8luokkalaista poikaa ja joku kiusaajista kysyi, oliko kiusattu poika Santerin poikaystävä. Santeri ei edes tuntenut poikaa entuudestaan.

Sosiaalisessa mediassa monet oman koulun oppilaat alkoivat sitten haukkua ja lähettellä vihjailevia kommentteja Santerille. Tilanne on äitynyt jo siihen, että Santeria on uhattu sosiaalisen median välityksellä pakottaa anaali seksiin. Kaverit kärkevät Santeria ottamaan tilanteen huumorilla, mutta Santerille itselle tilanne on kiusallinen ja ahdistava.

Pohtikaa:

1. Mitä ajatuksia kuva/tilanne/kommentit herättävät? Mitkä kommenteista olivat seksuaalista häirintää?
2. Miksi on niin helppoa lähteä huuteluun mukaan sosiaalisessa mediassa?
3. Santeria on uhkailtu sosiaalisessa mediassa raiskauksella: Missä kohtaa uhkailusta ja vihjailusta tulee rikosoikeudellisesti merkittävä asia?
4. Onko ”homottelu” sosiaalisessa mediassa seksuaalista ahdistelua?
5. Miltä luulette että Santerista tällainen kommentointi tuntuu? Miksi?
6. Miten Santeri pääsisi tilanteesta eroon?

6min

54 Likes

SanTe #kohtamennään #Italy

Neeela Ihanaa reissua! 🥰

Sinde Pojalle vähä latinoverta

Eqqsu Gayyy

J00nas Hakeen vähän ulkomaista 🍆🍑

Kim1 Älä tuu takas, hintti 🙄🙄

Laras Grinder jo käytössä kun maasta poistumassa 🤔

PatuKosh Kai vaseliini pakattuna?

Romxx Olisin mäkin sulle voinu vähän 🍆 antaa

xojuulixo I only came here for the comments 😏

Kuvan alkuperä <https://pixabay.com/fi/nuori-mies-teini-cafe-845532/>

Tapaus 3: Kuvan levitys

Sonja, 15v

Sonja on 8luokkalainen musiikillisesti lahjakas, mutta hiljainen tyttö. Muutama kuukausi sitten Sonja alkoi seurustella 2vuotta vanhemman pojan (Rikun) kanssa. Sonja ja Riku eivät ole vielä harrastaneet seksiä, mutta siitä on ollut puhetta ja pari on nähnyt toisensa jo alusvaatteillaan.

Yhtenä lauantai-aamuna kun Sonja on vielä nukkunut, Riku on napannut Sonjasta kuvan, missä hän on pelkillä alusvaatteillaan. Riku on tarkoittanut kuvan vain omaan käyttöönsä. Kuva on kuitenkin vahingossa latautunut Rikun Iphonesta perheen yhteiseen iCloudiin, josta Rikun pikkuveli Sami 14v on käynyt kuvan lataamassa omaan puhelimeensa.

Sami on lähettänyt kuvan muutamalle luokkalaiselleen pojalle ja pojat ovat lähteneet jakamaan kuvaa eteenpäin omille kavereilleen. Kuva levisi maanantaihin mennessä myös Sonjan luokkalaisille ja koska kuva on kulkenut niin monen käden kautta, ei alkuperäistä lähettäjää enää moni muista. Myöskään sitä miksi ja missä kuva on otettu, ei muisteta joten huhuja Sonjan seksielämästä on alkanut liikkua ympäri koulua. Sonjaa on kuvan levittämisen jälkeen alettu huoritella ja seksuaalisesti häiritseviä kommentteja hän saa päivittäin, niin Instagramiin kuin Snapchattiin.

Pohtikaa:

1. Mitä ajatuksia kuva/tilanne/kommentit herättivät? Mitkä kommentteista olivat seksuaalista häirintää?
2. Mitä Sonja voi tilanteessaan tehdä?
3. Miltä Sonjasta on tuntunut maanantaina, kun hän on mennyt kouluun? Entä miltä Sonjasta tuntuu nyt kun hänen alusvaatekuvansa on hänen tietämättään ja tahtomattaan levinnyt koko luokka-asteelle?
4. Kuka on kuvan leviämisestä päävastuussa?
5. Minkälaisia seuraamuksia kuvan levittäjälle voi olla?
6. Mitä Sami on miettinyt lähtiessään jakamaan kuvaa eteenpäin? Entä miksi muut ovat jakaneet kuvaa kavereilleen?
7. Miten kuvien leviäminen voitaisiin estää?

🕒 18min

♥ 22 Likes

👤 **Nall3Puh** Rakastan mun ystäviä #Happy #Paraspäivä

Yolomaaan Hei pissis mis sun tissis 🤪

SuperMunox #Onsale #myynnissä #halvallahätee

Riisinen 🍆 🍆 🍆 🍆

K3rttul11 Kuulin vähän juttuu...

Soqqq I know what you did last weekend, voin tuoda sulle pari raskaustestiä... Paitsi että sulla on niitä varmaan jo varastossa

Pulina @soqqq JEP!!! Ei tollasien pitäis lisääntyä

Waahteraonpuu Kukas ens viikolla? Tietäsin pari vaihtoehtoo

Hinana Sun spesiaalit ystävätkin varmasti rakastaa sua... Tai ainakin sitä mikä on vaatteiden alla 🤪 🤪

Inotin ...

Tapaus 4: Kuka tahansa näkee kuvasi **(LUKEKAA ENSIN KOMMENTIT JA SITTEEN VASTA TAPAUS)**

Ronja, 14v

Ronja on ladannut Instagramiin itselleen uuden kuvan koulujen alussa. Ronjan profiili on julkinen ja hänellä on seuraajia 164. Näistä Ronja tuntee melko hyvin n. 50 ihmistä. N. 60 on sellaisia, joille Ronja on joskus jutellut ja loput ovat Ronjalle täysin tuntemattomia.

Muutamien viime viikkojen aikana Ronja on alkanut saamaan seuraajia melko hämäriltä käyttäjiltä, joiden profiilit ovat yksityisiä. Muutamia heistä ovat myös alkaneet kommentoimaan Ronjan kuviin törkeitä, seksistisiä ja seksuaalisia kommentteja. Ronja kertoo ystävilleen että kommentointi on melko ällöttävää.

Ronjan kommenttikentässä:

Tertsi88	– 29v, mies, pokerin pelaaja, naimaton.
Rohmujoo	– 45v, mies, pienyritysjohtaja, alkoholisoitunut.
Lolllaaa	– 14v, tyttö, Ronjan paras kaveri
Sirde	– 15v, tyttö, Ronjan karate kaveri
xxMixx	– 21v, mies, maanmittaaja, sinkku.
Bullee	– 14v, poika, Ronjan rinnakkaisluokkalainen
Nessssuuu	– 14v, tyttö, Ronjan serkku
Hemquty	– 49v, nainen, sairaseläkkeellä

Pohtikaa:

1. Mitä ajatuksia kuva/tilanne/kommentit herättivät? Mitkä kommentteista olivat seksuaalista häirintää?
2. Muuttiko kommentoijien henkilöllisyyden tietäminen suhtautumistanne kommentteihin?
3. Vaikuttaako kommentoijien anonyymiyys (tuntemattomuus) siihen, miten kommentteihin sosiaalisessa mediassa suhtaudutaan?
4. Miksi tuntemattomat ihmiset kommentoivat seksuaalisesti häiritseviä asioita toisille?
5. Mihin yksityiset käyttäjät voivat käyttää netissä olevia kuvia?
6. Miten Ronja saisi muutettua profiiliaan turvallisemmaksi?

Kuvan alkuperä: <http://maxpixel.freegreatpicture.com/static/photo/1x/Girl-Teen-American-Female-Portrait-People-Young-641673.jpg>

Tapaus 5: Kulttuurin ja fyysisten tekijöiden vaikutus**Silja, 14v**

Silja on kahdeksasluokkalainen suomalainen juniorikilpauimari. Hänellä on paljon hyviä ystäviä ja hän pärjää koulussa hyvin. Silja ja hänen perheensä ovat suomalaisia, mutta hänen isovanhempansa ovat tulleet Suomeen Afrikasta 1970-luvulla. Vaikka Suomi on aina ollut Siljalle ja hänen perheelleen kotimaa, hänen tumma ihonsa on asia jonka takia osa ihmisistä käyttäytyy rasistisesti, ala-arvoisesti ja epäkunnioittavasti häntä kohtaan – myös sosiaalisessa mediassa.

Pohtikaa:

1. Mitä ajatuksia kuva/tilanne/kommentit herättivät? Mitkä kommenteista olivat seksuaalista häirintää?
2. Vaikuttaako ihon väri, uskonto tai kulttuuriperimä seksuaalisen häirinnän määrään tai siihen millaista ahdistelua joku kokee netissä?
3. Kuuluuko joihinkin kulttuureihin, vähemmistöihin tai uskontoryhmiin stereotyyppioita, joidenka vuoksi ihmisiä seksuaalisesti häiritään netissä? Jos kyllä, mitä?
4. Onko suomalainen yhteiskunta tasavertainen, kun puututaan eri kansalaisuuksista ja kulttuureista tulevien ihmisten seksuaaliseen häirintään? Jos kyllä, miten se näkyy? Jos ei, miksi?
5. Miltä Siljasta tuntuu tällainen kommentointi?
6. Miten voisitte auttaa Siljaa? Entä miten Siljan kannattaisi toimia?

Instagram

🕒 39min

❤️ 188 Likes

🗨️ **Sil_ja** school got me like #Bored #Olispaloma #Lettipää #Tired

Killerzz Lol thinking about that D 🤔🤔🍆

Somppas Voin laittaa sulle suukapulan sängyssä, voidaan rikkoo kielimuurit sit ihan toisella tapaa 🍑 If you know what I mean 🤔

Jellooonaaa Mihin sun housut on jääny?

Diinazz Bae! Täykkäri 😍 Blokkaa noi elämäMkoululaiset

Poloq Smoking 😍😍

L11na Siis mitä nää kommentit oikein on 🤔🤔

Harold69 Ton suklaasäryn takia voisin vaikka nuolasta 🍑🍑

--MaUle-- Tuun sun sängyn alle yöllä 🌙🌙

Shotshot Sun tukasta saa onneks hyvin kiinni

Tapaus 6: Netin luotettavuus

Kristian, 15v

Kristian on ahkera sosiaalisenmedian käyttäjä ja parkouraaja. Kavereiden kanssa heillä on Youtube-kanava johon he kuvaavat parkour-videoitaan. Kanavalla on yli 6000 seuraajaa ympäri maailmaa. Kristianin sosiaaliset mediat – Twitter, instagram, snapchat ja ask.fm ovat kaikki linkitettyinä hänen profiiliinsa Youtubessa.

Erilaiset tahot ovat alkaneet kiinnostua Kristianin ja hänen kavereidensa Youtube-kanavasta ja heidän tuottamastaan materialista. Erityisesti Instagramissa, jossa Kristianilla on reilu 780 seuraajaa hän saa paljon houkuttelevia yhteydenottoja. Tubettamisesta on tulossa vakavampi harrastus ja tämän takia kaveriporukka tarvitsisi uusia välineitä videoiden kuvaamiseen. Kristian jäi ilman kesätöitä, joten osa Instagramiin tulevista pyynnöistä alkaa tuntua houkuttelevilta.

Pohtikaa:

1. Mitä ajatuksia kuva/tilanne/kommentit herättivät? Mitkä kommenteista tuntuivat aidoilta?
2. Mitä riskejä kuvan tapaukseen liittyy?
3. Millä tavalla netissä voidaan huijata seksuaalista materiaalia alaikäisiltä?
4. Voiko netissä tulleisiin työtarjouksiin/muihin tarjouksiin luottaa?
5. Miten netissä voi saada jonkun yksityisen henkilön tai yhtiön henkilöllisyyden tai alkuperän selville?

🕒 26min

👍 367 Likes

👤 **Feewin** Käytiin poikien kaa vähä pomppimassa #backflp #Summer #Greece

Hekaboom Nice 🤔🤔

kurreee Takas tonne! 💔

AddFin Hei! Etsimme uusia urheilullisia nuoria uuden kevätmallistomme kuvauksiin. Kaverisi vinkkasi sinusta meille ja mielestämme olisit erittäin potentiaalinen vaihtoehto. Jos kiinnostuit ota meihin suoralla viestillä yhteyttä tai sähköpostilla helsinki@modell.fi, niin saat lisätietoa.

Helsinkimodelschool Uusi lukukausi Helsingin mallikoulussa on alkamassa. Käy tsekkaamassa sivumme ja laita meille avoin hakemus ja portfolio, mikäli kiinnostuit. Koemme että juuri sinussa voisi olla potentiaalia maailman markkinoille.

Jossupöö HURJA! 🤔🤔

Foxspiritmodels Looking for a job as a highlevel, internationasl model? Check our feed and find more information!

LIITE 7: NETTI JA SEKSI, TEHTÄVÄ 2

Teema: Nettitutut

Seuraavissa tehtävissä on kaksi esimerkkiä **nettituduista**, valitkaa niistä toinen ja pohtikaa kysymyksiä ryhmänä. Voitte myös pohtia muita ajatuksia, mitä tilanne herättää. Nettitutut ovat nykyaikaa niin nuorille kuin aikuisille. Monet tutut netissä ovat positiivinen lisä arkielämän ihmissuhteisiin. Nettituttujen kanssa voi keskustella asioista, joista muut kaverit eivät välttämättä ole kiinnostuneita tai sitten puhua asioista, joista ei muiden kanssa voi jutella. Nettituttuihin kuitenkin liittyy myös riskejä, joita seuraavissa tehtävissä saatte ryhmänä pohtia.

Tilanne 1: Snapchat

Krista (15v) on lisännyt Snapchattiin hänen veljensä armeijakaveri nimimerkillä Aleqqxx, joka on 19vuotias. Aluksi pari on lähetellyt toisilleen vain yleisiä kuvia, joita he ovat jakaneet melkein kaikille muillekin kavereilleen. He ovat myös katselleet toistensa my storyja.

Muutaman viikon jälkeen he alkavat lähetellä snappeja, jotka on tarkoitettu vain toiselle. Snappailua jatkuu muutaman kuukauden ajan intensiivisesti (streak heillä on 79). Kuvien lähettely on ollut lähinnä päivittäisiä kuulumisien kysymisiä ja satunnaisia selfieitä. Ei siis mitään flirttailua tai siihen viittaavaa – ainakaan Kristinan mielestä.

Yhtenä perjantaina Aleqqxltä tulee uusi snap. Kristina avaa sen odottaen normaalia viestiä, mutta saakin kuvan miehen sukupuolielimestä erektiossa.

1. Minkälaisia tunteita/ajatuksia tapaus herättää?
2. Miten luulette että Kristina kuvaan reagoi?
3. Mitkä ovat Kristinan oikeudet siitä, että hän on alaikäisenä saanut seksuaalisen kuvan täysi-ikäiseltä?
4. Tarvitseeko seksuaalisen kuvan lähettämiseen suostumuksen siltä henkilöltä, jolle sen lähettää? Perusteluja
5. Mitä sinun tai jonkun muun tulisi tehdä, mikäli joku lähettelee jatkuvasti seksuaalisävytteisiä kuvia?

Tilanne 2: Somesta tuttu

Pauli, 15v, on alkanut seuraamaan Twitterissä profiilia nimimerkillä Hempsu, joka julkaisee paljon häntä kiinnostavaa materiaalia. Pian Hempsu laittaa Paulille viestiä ja he alkavat juttelemaan päivittäin.

Parilla synkkaa hyvin ja heillä on paljon samanlaisia intressejä ja mielipiteitä. Hempsu myös kuuntelee Paulia ja on kiinnostunut hänen asioistaan. Hempsu myös jakaa itsestään luottamuksellisia asioita, samoin kuin Pauli itsestään. He puhuvat koulusta, harrastuksista ja syvemmistä asioista myöhään yöhön.

Muutaman kuukauden jälkeen pari vaihtaa puhelinnumeroita ja juttelu jatkuu What's appissa. Pian myös tapaaminen kasvotusten tulee puheeksi, Pauli kuitenkin asuu Joensuussa ja Hempsu Helsingissä. Välimatka on pitkä ja kummallakaan nuorella ei ole paljoa rahaa.

1. Mitä riskejä nettitutun tapaamisessa voi olla?
2. Miten nettitutun tapaamisesta voi tehdä turvallisemman?
3. Miten voisi etukäteen yrittää varmistua nettitutun henkilöllisyydestä?

Tilanne jatkuu:

Puolen vuoden juttelun jälkeen Hempsun ja Paulin välille alkaa muodostua muutakin kuin kaverillisia tunteita ja molemmat tunnustavat sen. Viestittely muuttuu flirttailevammaksi ja pari alkaa lähettellä myös seksuaalisia viestejä toisilleen (sextingiä). Kumpikin on lähettänyt kuvia ilman paitaa ja suhde tuntuu Paulista jo melko vakavalta – vaikka tilaisuutta tapaamiselle ei vielä olekaan ollut.

Muutaman viikon jälkeen Hempsu alkaa kuitenkin kysellä Paulilta yhä enemmän ja enemmän kuvia ja nyt myös vyötärön alapuolelta. Pauli tietää, että tällaisien kuvien lähettely on riskialtista, joten hän kieltäytyy. Hempsu kuitenkin alkaa kiristää Paulia sillä, että julkaisee Paulin kuvia ja heidän käymiään seksuaalisia keskusteluja netissä, mikäli Pauli ei lähetä kuvia.

1. Miten toimisitte itse jos joutuisitte Paulin tilanteeseen? Entä miten neuvoisitte ystävää, jolta kiristetään alastonkuvia tai muuta seksuaalista materiaalia?
2. Miten voisitte tukea toista, josta on vuodettu kuvia nettiin?
3. Mikä on rikosoikeudellinen vastuusi, mikäli lataat nettiin/someen kuvan toisesta ilman lupaa?
4. Mitä toimintatapoja on Paulin tapaisten tilanteiden välttämiseen?

LIITE 8: NETTI JA SEKSI, TEHTÄVÄ 3

TEEMA: Seksiin liittyvän tiedon hankinta netistä

ALUSTUS: Kuten kaikki tietävät netistä löytyy paljon hyödyllistä tietoa liittyen seksiin ja seksuaalisuuteen. Monet lähteet ovat luotettavia ja hyödyllisiä. Netistä tietoa hakiessa on kuitenkin hyvä muistaa tietynlainen lähdekriittisyys. Jokin tieto jonka saa netin keskustelupalstalta, voi liittyä lähemmin omiin mielipiteisiin tai ongelmiin. Mutta onko tämä tieto se mihin kannattaa luottaa? Vai kannattaako ennemmin luottaa tietoon, joka on esimerkiksi jonkun järjestön sivuilta saatua? Muutamassa seuraavassa tapauksessa saatte pohtia ryhmänä erilaisia tilanteita liittyen netistä haettavaan tietoon.

Kysymyksiä tiedon hankinnasta:

Minkälainen on luotettava lähde?

Mistä tietää että tieto on luotettavaa? Miten tiedon luotettavuutta voi arvioida?

Minkä laista tietoa ihmiset usein lukevat ja uskovat?

Mitkä seikat ovat tärkeitä, kun netistä hakee tietoa?

Kysymyksiä pornosta:

Onko pornoa turvallista katsoa?

Miksi pornolla on K18 ikäraja?

Voiko pornosta oppia? Onko porno realistista?

Miksi ihmiset katsovat pornoa?

Mitä pornon katsomisessa pitää ottaa huomioon?